

Helsingfors nuläge och utveckling 2019

Helsingfors

Förfrågningar

Timo Cantell, tel. +358 9 310 73362
Ari Jaakola, tel. +358 9 310 43608
Katja Vilkkama, tel. +358 9 310 78396

Utgivare

Helsingfors stadskansli, stadsforskning och -statistik

Adress

PB 550, 00099 Helsingfors stad
(Broholmmsgatan 18–20 A)

Telefon

09 310 36377

Internet

www.hel.fi/stadsfakta

Beställningar, distribution

tel. 09 310 36293
kaupunkitieto.tilaukset@hel.fi

Ombrytning och figurer

Lotta Haglund

Webb

ISBN 978-952-331-627-0

Innehåll

Sammandrag	4
1. Folkmängd och befolkningsutveckling	6
2. Välfärd	16
2.1. Välfärd och hälsa	16
2.2. Upplevd trygghet	22
3. Lokal differentiering	26
4. Ekonomi och arbetsmarknad	30
4.1. Allmän ekonomisk utveckling och företagsverksamhet	30
4.2. Arbetsplatser, sysselsättning och arbetslöshet	35
4.3. Sysselsättningsläget bland invånare med utländsk bakgrund	38
4.4. Inkomst och inkomstskillnader.....	41
5. Boende och byggande	45
6. Miljö	51

Sammandrag

Befolkning och välfärd i Helsingfors

Vid årsskiftet 2018/19 var Helsingfors folkmängd 648 000. Under innevarande fullmäktigeperiod har Helsingfors folkmängd vuxit med 10 000. Men mot slutet av år 2018 minskade folkökningen. Samtidigt fortsätter folkökningen i huvudstadsregionen ungefär som förr, och de senaste månaderna har flyttandet till regionen inriktats i synnerhet på Esbo och Vanda. I och med livligt byggande väntas folkökningen fortgå i Helsingfors, om än något långsammare än de senaste åren.

Av folkökningen består nästan 70 procent av invånare med annat modersmål än finska eller svenska. Av helsingforsborna har 102 000, alltså inemot 16 procent, ett främmande modersmål, och deras antal har vuxit med i medeltal fem procent per år. De senaste åren har ökningen i antalet barn yngre än skolåldern skett bland barn med främmande modersmål, medan barnen med inhemskt modersmål har minskat. Likaså har ökningen bland befolkningen i arbetsför ålder, alltså 18-64-åringarna, kommit sig av folk med utländsk bakgrund. De som fötts i Finland med utländsk bakgrund är en snabbt växande del av Helsingfors befolkning. Största delen av dem är ännu barn eller unga, men många är just nu på tröskeln till arbetslivet.

I många avseenden är helsingforsbornas välfärd och hälsa på god nivå. Enligt flera hälsomätare är helsingforsborna friskare än de som bor i övriga Finland. I synnerhet bland männen i Helsingfors har den förväntade återstående livslängden ökat de senaste åren.

Helsingfors uppvisar dock typiska urbana drag, med stora skillnader befolkningsgrupper emellan i såväl hälsa och välfärd som utbildnings- och inkomstnivå samt sysselsättning. Därmed är de socioekonomiska hälsoskillnaderna förhållandevis stora i Helsingfors. I synnerhet bland dem som har lägre utbildning och arbetstagarställning är dödligheten bland – i synnerhet dem i arbetsför ålder – klart högre i Helsingfors än i övriga Finland.

Var tionde helsingforsbo lever åtminstone tidvis i fattigdom, och för en femtedel av dessa är fattigdomen långvarig. Ändå har andelen personer som långvarigt lever på grundläggande utkomststöd minskat något. Utan bostad är över 2000 helsingforsbor, och av dem har var fjärde ett socialt eller hälsorelaterat problem som väsentligt försvårar boendet. Störst är marginaliseringsrisken bland dem som har anhopad social utsatthet.

Ekonomi och sysselsättning

Den ekonomiska tillväxten har varit stark i Finland och Helsingforsregionen. Antalet företag och anställda har vuxit starkt i Helsingfors de senaste åren. Snabbast växer antalet företag inom finansieringsservice. Antalet anställda är störst och har vuxit mest inom kategorin ”uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster”. Handel är fortfarande en stor näringsgren, med de senaste åren har dess anställda minskat märkbart.

Sysselsättningen har utvecklats positivt, om än minskningen i arbetslösheten blivit något långsammare. I fjol var det de unga arbetslösa som minskade förhållandevis mest.

Bostadshushållens disponibla inkomster är större och har vuxit snabbare de senaste åren i Helsingfors än i Finland i medeltal. Samtidigt har dock även inkomstskillnaderna vuxit snabbare än genomsnittligt i Helsingfors.

Inkomstöverföringarna till hushållen är i Helsingfors något mindre men har de senaste åren vuxit i samma takt som i Finland i medeltal. I synnerhet olika stöd för boende har ökat starkt.

Hushållens skulder är större och har de senaste åren vuxit klart snabbare i Helsingfors än i Finland i medeltal. I Helsingfors har också skulderna i förhållande till de disponibla inkomsterna vuxit klart snabbare än i övriga Finland. Nästan tre fjärdedelar av skulderna består av bostadslån.

Bland invandrare är arbetslöshetsgraden högre och sysselsättningsgraden lägre än bland ursprungsbefolkningen. Men det finns stora skillnader enligt ursprungsland, och ofta har de svårast att få jobb som kommer från länder därifrån det kommer många asylsökande och flyktingar. De som bott längre i Finland har lättare att få jobb. Utvecklingen till det bättre syns också i form av stigande förvärvsinkomster och köp av ägarbostad.

Byggandet av bostäder och lokaler är livligt: ett stort antal bostäder är under byggnad, och reserveringarna i detaljplanerna har ökat. De nya bostädernas fördelning enligt upplåtelseform har inte motsvarat målsättningen, och deras genomsnittliga golvyta har minskat. Samtidigt har bostadsläget förbättrats för specialgrupper, och hyresboende har ökat. Nyttjandet av bostadsbeståndet har blivit mångsidigare tack vare bl.a. bostadsfonder, privat investering i bostäder samt bostadsuthyrningstjänster.

Trygghet

Helsingfors upplevs som en trygg stad, och enligt utredningar är trygghetsläget nu bättre än någonsin. Samtidigt har skillnaderna olika områden emellan minskat, trots att de fortfarande är bestående.

Beträffande lokal differentiering klarar sig Helsingfors bra i både nationell och internationell jämförelse, i och med att segregationen i Helsingfors allmänt taget inte är stark, om än vissa orostecken kan skönjas. De socioekonomiskt svagaste delarna av Helsingfors har med olika mätare glidit lite längre ifrån stadens medeltal. I vissa områden har invandrabefolkningen vuxit märkbart snabbare än i staden i genomsnitt. Det finns stora skillnader i graden av differentiering beroende på ursprungsland.

Miljö

Våren 2019 avgav Helsingfors som första stad i Europa och andra i världen rapport åt FN om hur målsättningarna i Agenda 2030 för hållbar utveckling efterlevts på stadsnivå. I den första delen av rapportering jämförs Helsingfors stadsstrategi med målen i Agenda 2030.

Klimatförändringen oroar två tredjedelar av helsingforsborna. Enligt trygghetsenkäten i Helsingfors är denna fråga det största enskilda orosmomentet för stadens invånare. Sedan senaste enkätundersökningen för tre år sedan har andelen oroliga vuxit klart.

I stadens och näringslivets klimatpartnernätverk ingår över 80 stora företag, som i samarbete med staden arbetar för att stävja klimatförändringen. Cirkulärekonomin ser ut att få en allt större roll i Helsingfors och bli en betydande faktor även inom byggande. I Helsingfors har detta under de senaste åren tagit sig uttryck i synnerhet i en systematisk koordinering av överlopps jordmassor från byggverksamhet.

Åtgärdsprogrammet Kolneutralt Helsingfors 2035 färdigbereddes under år 2018 och godkändes av stadsstyrelsen i december 2018.

Bild: Helsinki Marketing/Jussi Hellsten

1. Folkmängd och befolkningsutveckling

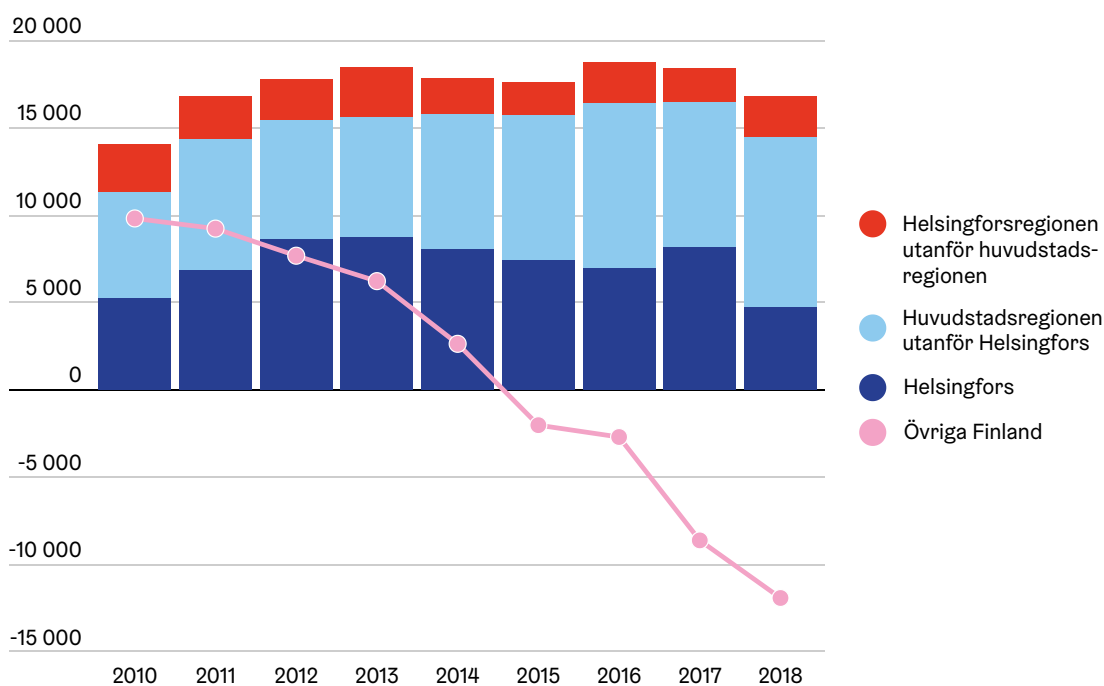
- I slutet av år 2018 var Helsingfors folkmängd 648 048. Sedan början av år 2016 har befolkningen vuxit med 20 000 invånare, dvs. i medeltal 6 600 per år. Det är en 1,05 procents årlig tillväxt.
- Av folkökningen består 13 700, alltså nästan 70 procent, av invånare med annat modersmål än finska eller svenska. Av helsingforsborna har redan 102 000, alltså inemot 16 procent, ett främmande modersmål, och deras antal växte årligen med i medeltal 4 500 alias fem procent per år.
- Antalet barn i småbarnspedagogikålder ökade med 1 000 och barnen i grundskoleålder med 4 600. Ökningen i antalet barn yngre än skolåldern berodde på dem som hade främmande modersmål, i och med de som hade inhemskt minskade. Antalet invånare i pensionsålder växte med 6 200. De som var i arbetsför ålder, alltså mellan 18 och 64 år gamla, ökade med 8 600. Ökningen kom sig helt av personer med utländsk bakgrund.
- Under innevarande fullmäktigeperiod har Helsingfors folkmängd vuxit med 10 000.

Befolkningsutveckling under fullmäktigeperioden

Vid årsskiftet 2018/2019 var Helsingfors folkmängd 648 048. Folkökningen i Helsingfors har blivit långsammare, i och med att den åren 2012–2017 var i medeltal 8 000 personer årligen och år 2018 cirka 4 800 personer (Figur 1.1.). Under de senaste sex månaderna har Helsingfors vuxit med bara 1 500 personer. Att folkökningen blivit långsammare har berott i synnerhet på att flyttningsunderskottet till grannkommunerna vuxit (Fig. 1.2. och 1.3.).

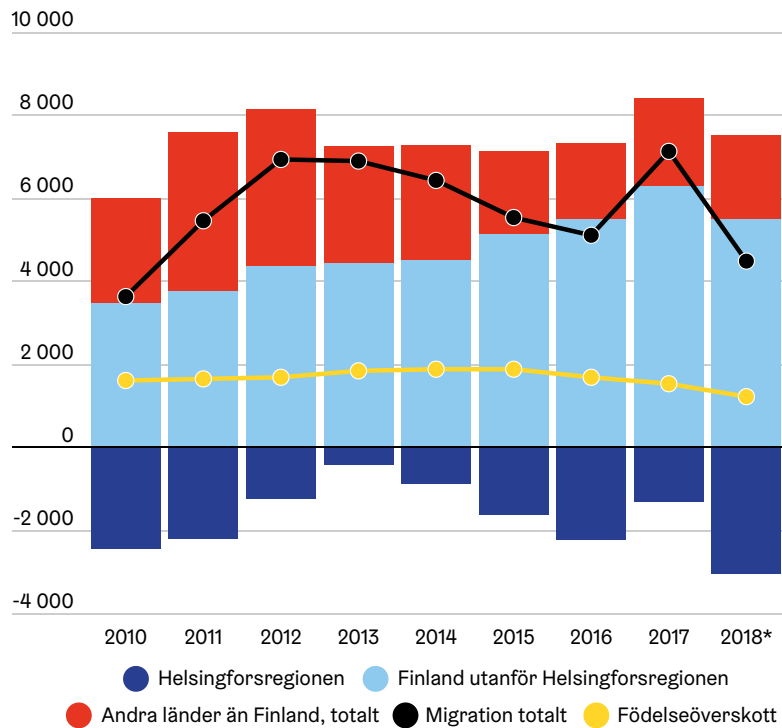
Ändå var folkökningen i Helsingfors år 2018 lika stor i Helsingfors som i hela Finland. Befolkningskoncentrationen till huvudstadsnejden har ökat allt mer under fullmäktigeperioden, i och med att folkmängden i Finland utanför Helsingforsregionen år 2018 minskade med 12 000, mot bara 2 000 år 2015 (se Figur 1.1.) I Helsingfors väntas folkökningen fortgå, om än något långsammare mot slutet av årtiondet. I generalplanen garderar man sig dock för att folkökningen i Helsingfors fortsätter nästan i nuvarande tempo även efter 2030-talet.

Figur 1.1. Folkökningen i Helsingforsregionen och övriga Finland 2010–2018

Källa: Statistikcentralen.

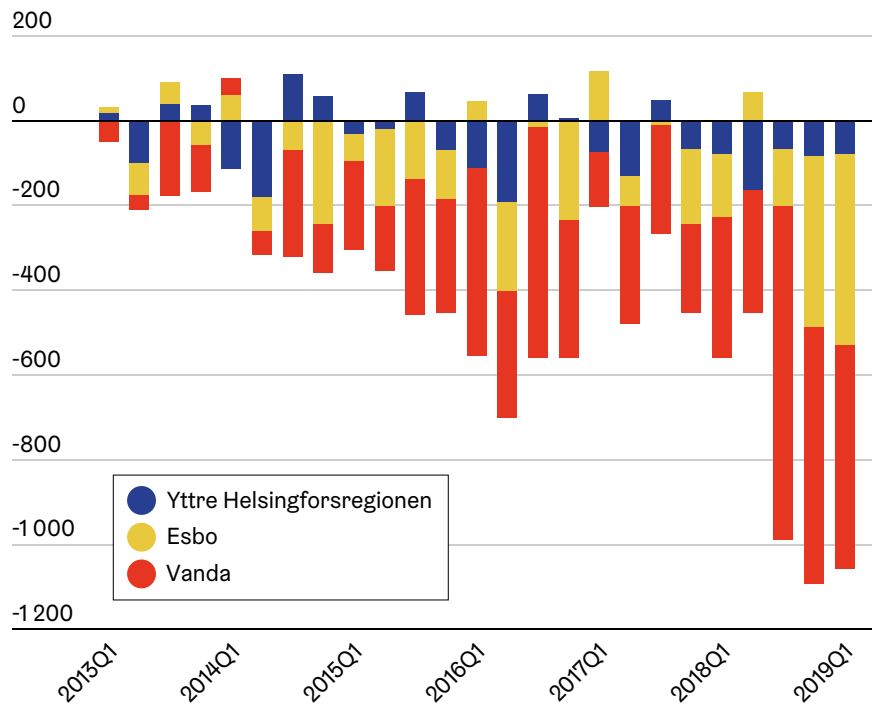
Figur 1.2. Helsingfors flyttningsöverskott resp. -underskott enligt flyttriktning 2010–2018

*Uppgifterna om migrationen år 2018 är förhandsuppgifter.

Källa: Statistikcentralen.

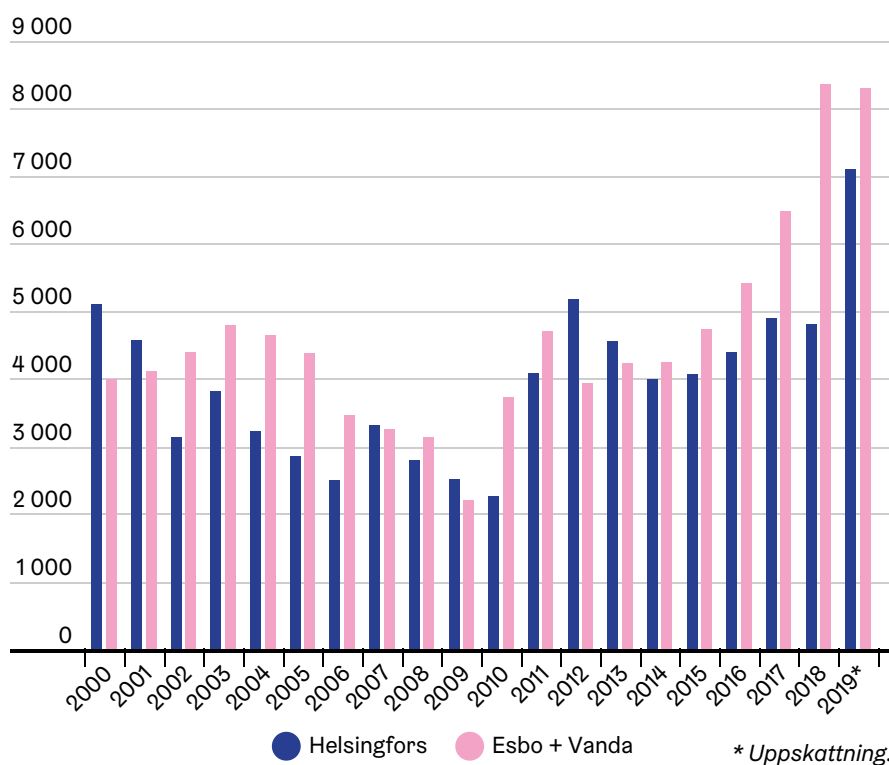
Figur 1.3. Helsingfors flyttningsunderskott till kommunerna i Helsingforsregionen kvartalsvis 2013–2019

Källa: Statistikcentralen.

Figur 1.4. Färdigställda bostäder i huvudstadsregionen åren 2000–2018 och uppskattning för år 2019

Källa: HRM (25.2.2019).

Att folkökningen blir långsammare i Helsingfors kan anses bero på fyra viktiga faktorer:

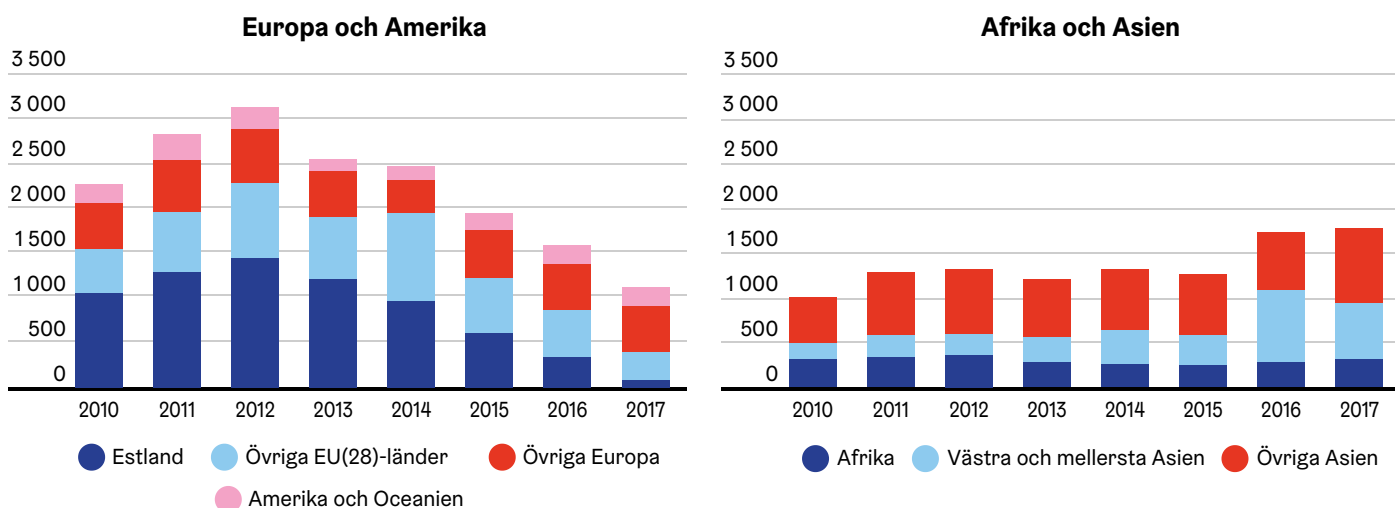
1. Helsingfors flyttminus till Esbo och Vanda har fördubblats under det senaste året (Figur 1.3). I Esbo och i synnerhet i Vanda har bostadsbyggandet ökat märkbart de senaste åren (Figur 1.4). Flyttandet till Helsingfors har minskat och flyttandet från Helsingfors ökat klart under det senaste året.
2. Flyttningsöverskottet från i synnerhet Estland, men också från övriga EU-länder, har minskat märkbart de senaste åren. Trots att flyttandet från västra och mellersta Asien har ökat har inflyttningen från andra länder av utomlands födda minskat som helhet (Figur 1.5.) En betydande del av invandrarbefolkningens tillväxt i Helsingfors kommer sig av flyttning inom Finland.
3. Födelsestalet har nu sjunkit klart även i Helsingfors. Medan det summerade fruktsamhetstalet, som beskriver nativiteten, ännu år 2015 var 1,30, var det år 2018 bara 1,13, och i början av år 2019 var antalet födda fortfarande mindre än det varit ett år tidigare (Figur 1.6.)
4. Med åren har det i befolkningsregistret blivit kvar en hel del personer, i huvudsak utlänningar, som flyttat från Finland utan att göra flyttningsanmälan. Statistikcentralen stryker personer med okänd vistelseort från sin befolkningsstatistik vid årsskiftet. Vid årsskiftet 2018–19 uppgick de strukna personerna till sammanlagt 1 900.

Även flyttningsöverskottet från övriga Finland har minskat sedan tidigare år, men än så länge är det oklart hur stor förändringen är, i och med att antalen flyttningar åren 2016–17 påverkades av de flyttningar som asylsökande som kommit till Finland år 2015 gjorde från övriga Finland till Helsingfors.

Flyttöverskottet av utlänningar från Estland var som störst, nästan 1 500, år 2012, men enligt förhandsuppgift hade det år 2018 redan övergått i flyttningsunderskott. Också från övriga Europa har flyttningsströmmarna vänt tillbaka till Estland i och med att den estniska ekonomin och sysselsättningen förbättrats och landets arbetsföra åldersklasser snabbt minskat. År 2017 var flyttnettot från övriga EU-länder bara drygt 300, mot nästan 1 000 år 2014 (Figur 1.5.)

De asylsökande som kommit till Finland år 2015 började få uppehållstillstånd åren 2016 och 2017, och då antecknades de asylbeviljade som varit vid mottagningscentraler i Helsingfors som inflyttade i Helsingfors från utlandet, vilket fördubblade nettoflyttningen bland denna grupp. Flyttningar till Helsingfors av andra asylbeviljade räknas som flyttningar inom landet. År 2018 inlämnades bara 2 400 asylansökningar i Finland.

Figur 1.5. Nettoflyttning av utomlands födda från utlandet till Helsingfors 2010–2017

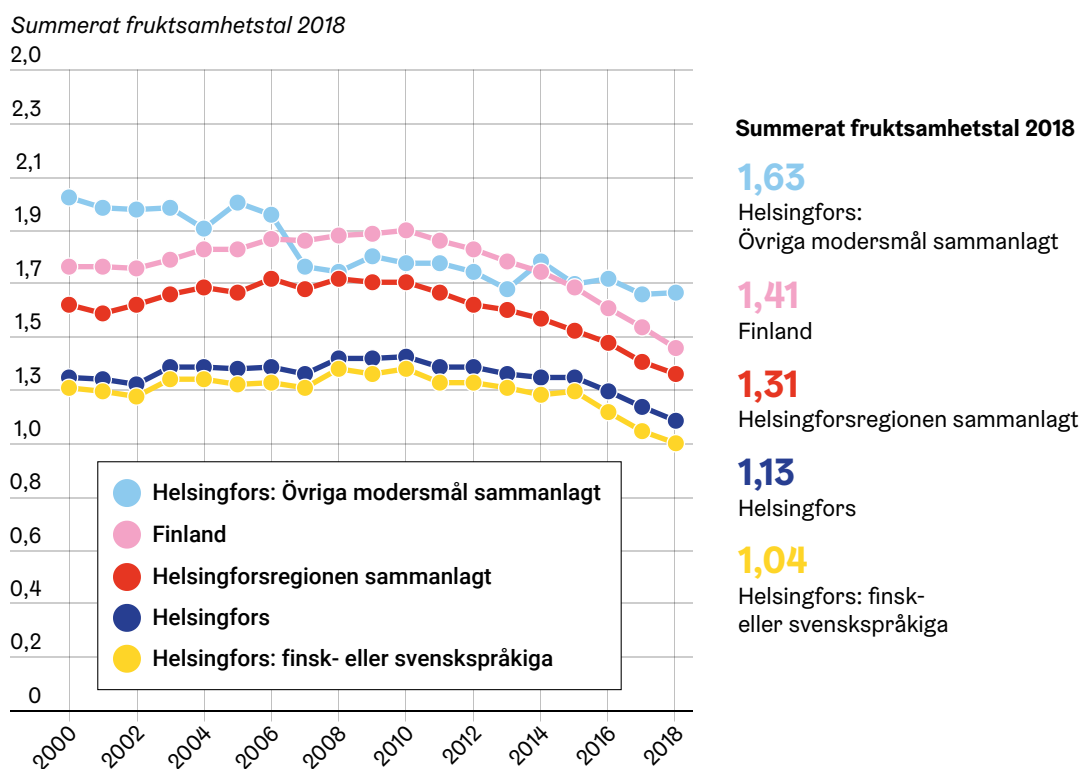

Källa: Statistikcentralen.

Antalet nyfödda har minskat de senaste tre åren, trots att folkmängden vuxit. År 2018 föddes det 630 färre barn än år 2015. Antalet barn födda av under 30-åriga mödrar har minskat allt sedan år 2010, men efter år 2015 har antalet barn födda av även äldre åldersklasser minskat.

Nativiteten (dvs. födelsetalet) började sjunka i övriga Helsingforsregionen och hela Finland redan i början av 2010-talet, men i Helsingfors i mera betydande grad först efter år 2015. Att fruktsamheten är högre bland invandrabefolkningen än bland ursprungsbe-folkningen har inte bromsat nativitetsnedgången särskilt mycket. De befolkningsgrupper där fruktsamheten är märkbart högre än bland ursprungsbefolkningen fick 8 procent av de nyfödda barnen i Helsingfors.

Figur 1.6. Nativiteten i Helsingforsregionen och övriga Finland 2000–2018

Källa: Stadskansliet, stadsforskning och -statistik.

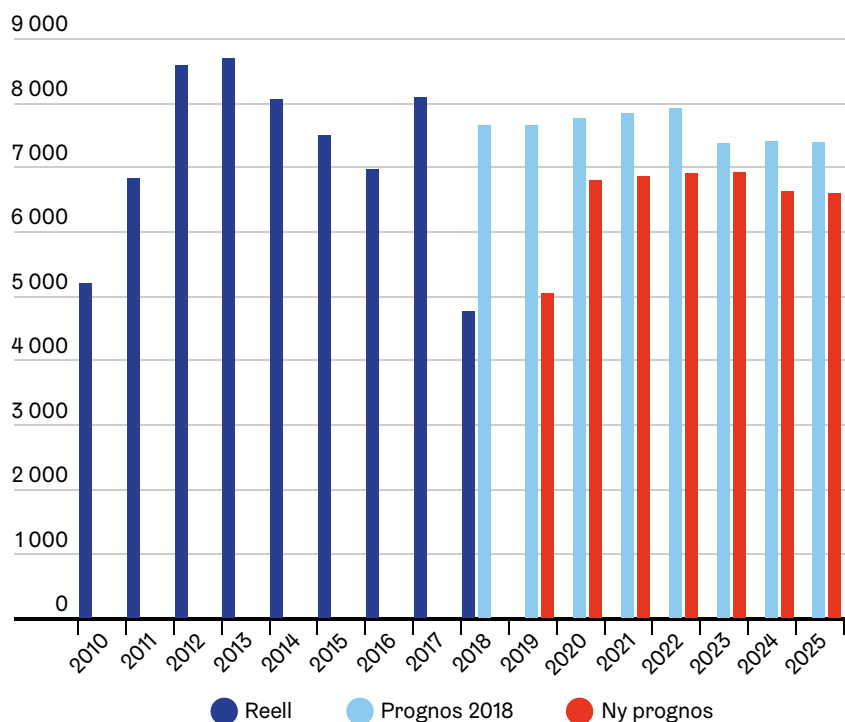
Befolkningsprognos och utveckling åldersgruppsvis

En ny befolkningsprognos till stöd för Helsingfors stads ekonomiplanering för åren 2019–2025 har uppgjorts. Prognosen preciserades i juni, då flyttstatistiken för år 2018 blev tillgänglig.

Helsingfors folkmängd väntas växa med sammanlagt 12 000 åren 2019–2020, alltså med 3 500 mindre än i föregående prognos (Figur 1.7). Den årliga folkökningen förutspås vara i medeltal 6 000 alias 0,9 procent. Stadens folkmängd väntas vara 700 000 år 2027.

Största delen av folkökningen i Helsingfors förutspås även i fortsättningen härröra från utlandet, låt vara att en del av invandrarna kommer till Helsingfors efter att först ha bott annanstans i Finland. Folkmängden väntas växa med 80 000 fram till år 2030, och av den ökningen förutspås 60 000 ha invandrarbakgrund.

Figur 1.7. Helsingfors folkmängd 1.1.2010–2018 samt basalternativet fram till 2025 i de prognoser som uppgjorts åren 2018 och 2019

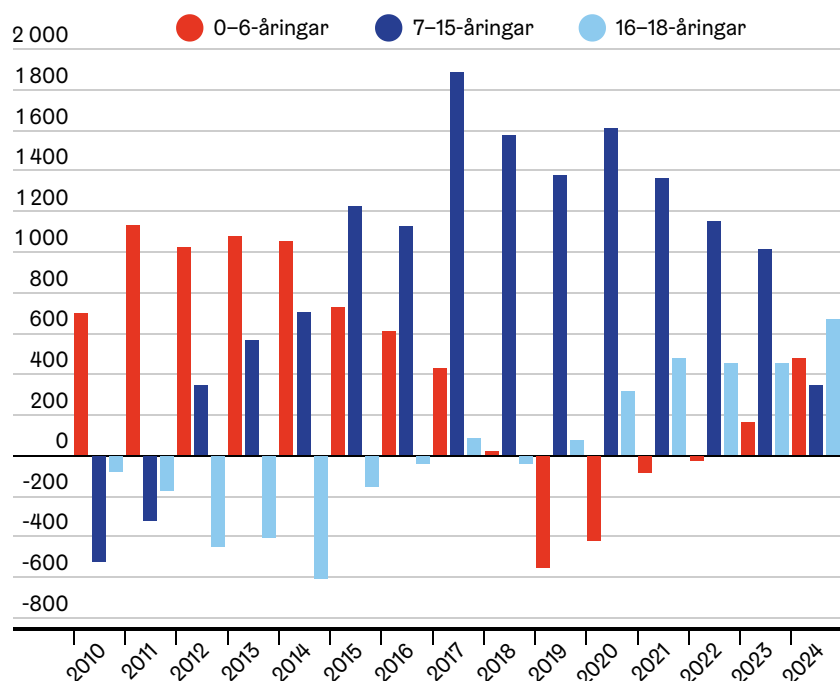

Källa: Stadskansliet, stadsforskning och -statistik.

Den märkbaraste förändringen i befolkningsutvecklingen i Helsingfors är den verkan den sjunkande nativiteten har på antalet barn i småbarnspedagogikålder. Medan antalet 1–6-åringar i början av 2010-talet växte med 1 000 per år var ökningen bara 17 år 2018. Enligt den nya prognosen minskar antalet barn i denna åldersklass med sammanlagt 1 000 under tiden 2019–2022 (Figur 1.8).

Antalet barn i grundskoleålder växer dock fortfarande årligen med i medeltal 1 300 fram till år 2023. Även antalet 16–18-åringar, alltså den åldersgrupp som går i andra stadets utbildning, börjar växa nu (Figur 1.8.)

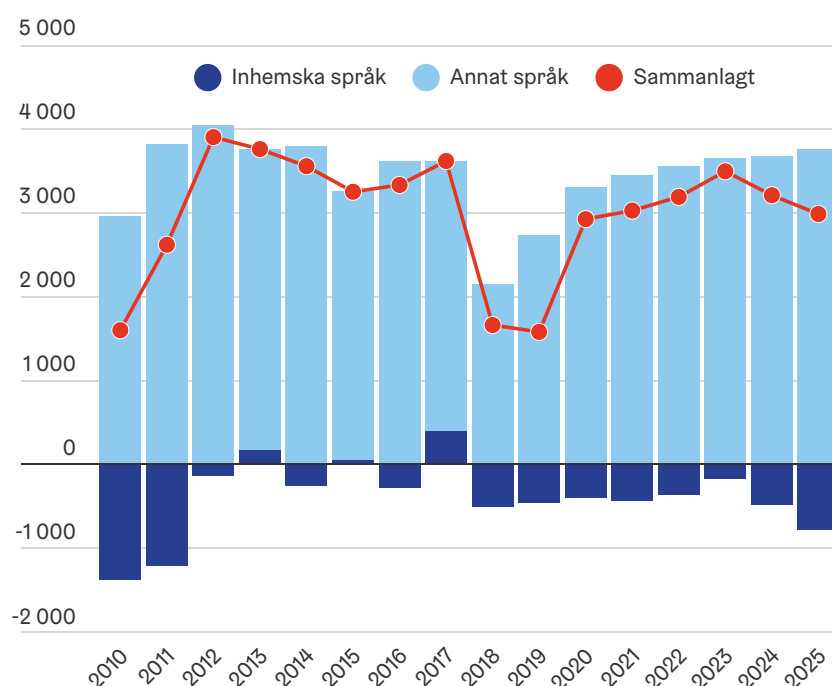
Figur 1.8. Ökning i antalen barn i småbarnspedagogik- respektive skolålder 2010–2018, samt prognos fram till år 2024

Källa: Stadskansliet, stadsforskning och -statistik.

Antalet personer i arbetsför ålder, alltså 18–64 år, har vuxit med i medeltal 3 000 om året de senaste åren. Noteras bör dock att folkökningen i den arbetsföra åldersgruppen nästan helt härrör från invandrabefolkningen. Uppskattningen är att antalet personer i arbetsför ålder med inhemskt modersmål minskar något de närmaste åren, men att inflyttningen från utlandet fortsätter utöka åldersklassen nästan lika mycket som tidigare under 2010-talet.

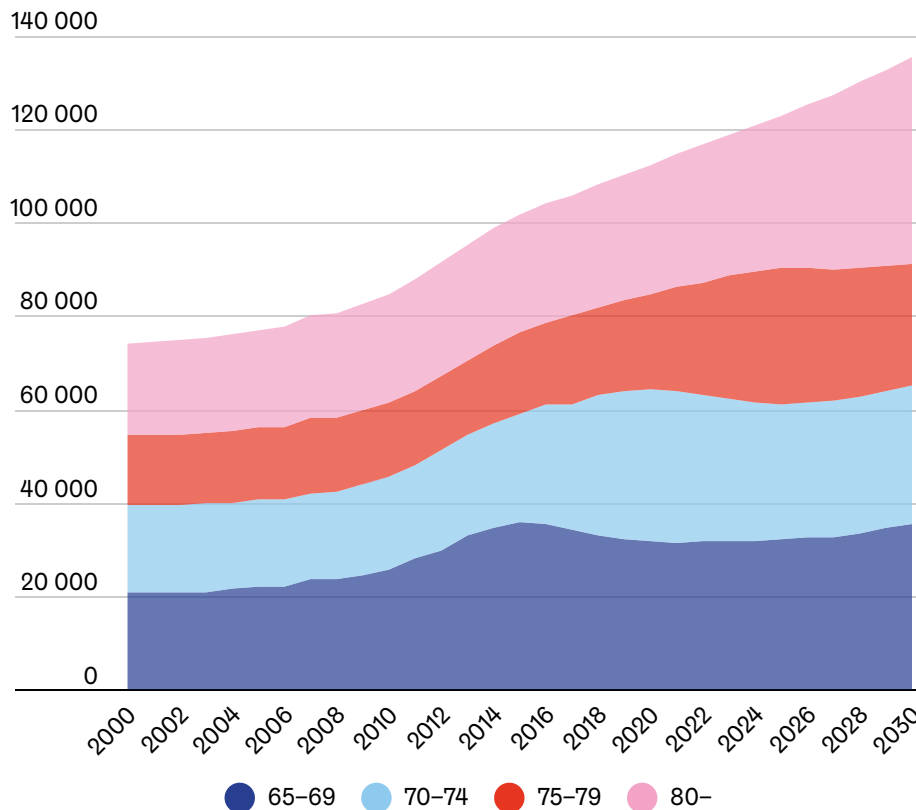
Figur 1.9. De arbetsföra åldersklasserna mellan 18 och 64 år modersmålsvis, ökning 2010–2018 samt prognos fram till 2025

Källa: Stadskansliet, stadsforskning och -statistik.

De stora åldersklasserna började gå i pension i början av 2010-talet, och antalet 65–70-åringar växte snabbt. Nu är ökningen i de yngre pensionärsåldersklasserna över, och ökningen har börjat ske i de äldre åldersklasserna. Åren 2019–2030 växer antalet 65–74-åringar knappast alls, medan antalet över 75-åringar växer med 24 000 alias 50 procent, och i slutet av 2020-talet sker ökningen mest bland över 80-åringarna (Figur 1.10).

Figur 1.10. Pensionärer 1.1.2000–2019 och prognos fram till år 2030

Källa: Stadskansliet, stadsforskning och -statistik.

Invandrarbefolkningen (invånare med utländsk bakgrund)

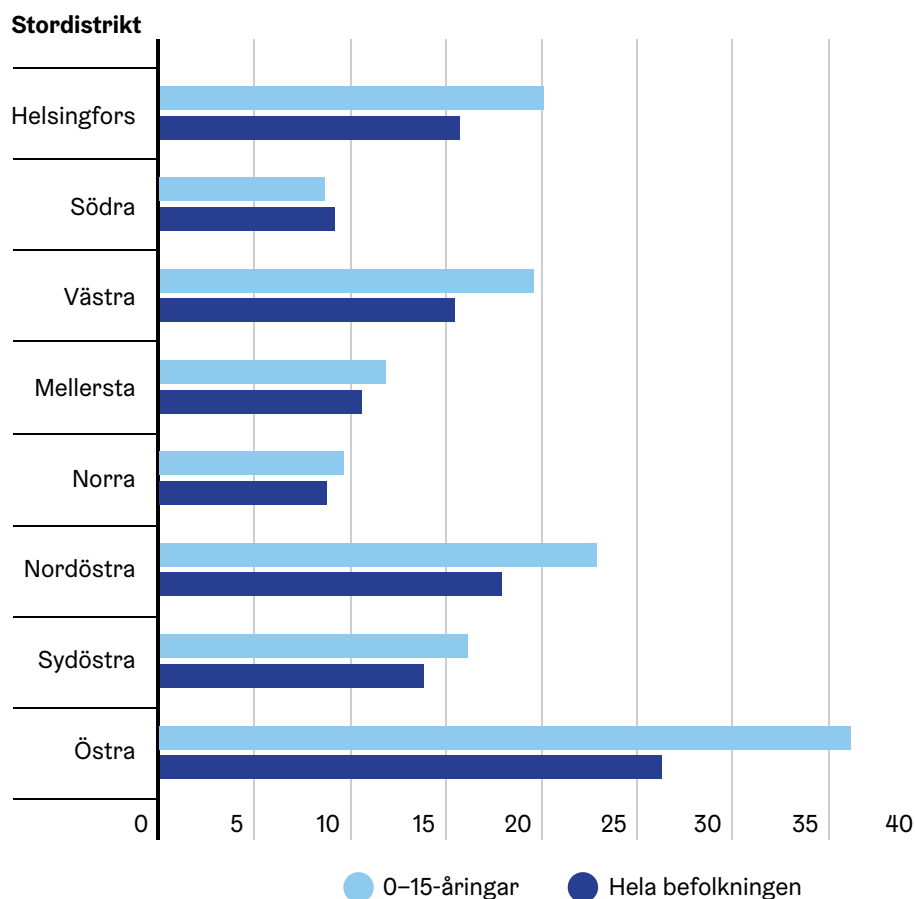
Av den 12 800 personers ökning i folkmängden som hittills skett under fullmäktigeperioden, alltså åren 2017–2018, bestod två tredjedelar av personer med utländsk bakgrund. År 2018 överskred antalet invånare med annat modersmål än finska eller svenska 100 000. Detta är 15,7 procent av stadens hela befolkning. Av de invånare i Helsingfors som har utländsk bakgrund har 18 procent fötts i Finland, och hör därmed till andra generationens invandrare.

Av de invånare i Finland som har utländsk bakgrund bor över en fjärdedel i Helsingfors, och nästan hälften i huvudstadsnejden. I synnerhet de som har afrikansk bakgrund har koncentrerats till Helsingforstrakten: 40 procent bor i Helsingfors och två tredjedelar i huvudstadsnejden.

Befolkningen med utländsk bakgrund har vuxit snabbt även i Esbo och Vanda, där dess befolkningsandel redan är större än i Helsingfors.

De som har utländsk bakgrund bor övervägande i höghusdominerade förorter, i synnerhet i östra Helsingfors, där redan över en tredjedel av invånarna i vissa delområden har annat modersmål än finska eller svenska (Figur 1.11.) I innerstaden är andelen invånare med utländsk bakgrund mindre, och bland dem är andelen med europeisk bakgrund större än i ytterstaden.

Figur 1.11. Andelen invånare med annat modersmål än finska eller svenska bland dels hela befolkningen, dels 0–15-åringarna, stordistriktvis 1.1.2019

Källa: Statistikcentralen.

Bild: Helsinki Marketing/Jussi Hellsten

2. Välfärd

2.1. Välfärd och hälsa

- Största delen av helsingforsborna har det bra, men det finns betydande skillnader befolkningsgrupper emellan i såväl hälsa och välfärd som utbildnings- och inkomstnivå samt sysselsättning. Störst är marginaliseringsrisken bland dem som har anhopad social utsatthet. Forskning i ämnet visar att till exempel missbruk av alkohol, ensamhetskänslor och långvarigt beroende av utkomststödet har samband med många andra dimensioner av social utsatthet.
- Var tionde helsingforsbo lever åtminstone tidvis i fattigdom, och för en femtedel av dessa är fattigdomen långvarig. Ändå har andelen personer som långvarigt lyfter grundläggande utkomststöd minskat något sedan året innan. Utan bostad är över 2 000 helsingforsbor, och av dem har var fjärde ett socialt eller hälsorelaterat problem som väsentligt försvårar boendet.
- Att känna sig ensam eller psykiskt belastad har bland vuxenbefolkningen blivit något ovanligare än det var för två år sedan. Däremot har ångestkänslor hos unga blivit något vanligare än de var år 2013.

- Enligt många hälsomätare är helsingforsborna friskare än de som bor i övriga Finland, och även skillnaden i dödlighet mellan Helsingfors och hela landet har minskat. I synnerhet bland männen i Helsingfors har den förväntade återstående livslängden ökat.
- Trots att eventuella verkningar av 2018 års totalreform av alkohollagstiftningen ännu inte kan skönjas för dödlighetens del, har enligt de färskaste enkäterna både problematiskt bruk av alkohol och fylleinriktat drickande minskat klart i Helsingfors.
- De socioekonomiska hälsoskillnaderna är stora i Helsingfors. I synnerhet bland dem som har lägre utbildning och arbetarställning är dödligheten hos i synnerhet dem i arbetsför ålder klart högre i Helsingfors än i övriga Finland. Positivt med tanke på de socioekonomiska hälsoskillnaderna är att – trots att problematiskt bruk av alkohol är vanligare bland folk i lägre socioekonomisk ställning än bland andra helsingforsbor – till exempel det fylleinriktade drickandet minskat snabbare i denna grupp och att den relativa skillnaden befolkningsgrupper emellan därmed minskat.

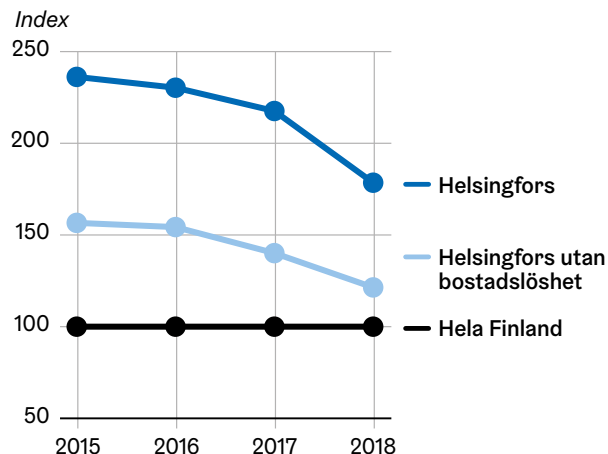
Välfärd och välstånd har många dimensioner. De centrala faktorerna handlar om dels materiell och upplevd välmåga och livskvalitet, dels hälsa. Största delen av helsingforsborna ser i ljuset av olika välfärds­mätare ut att ha det bra och må utmärkt. År 2018 upplevde över 60 procent av de 20 år gamla eller äldre i Helsingfors att deras livskvalitet var god, 70 procent att deras hälsa var god, 77 procent att de var nöjda med sina människorelationer och över 80 procent att de troligen skulle orka jobba ända till pensionsåldern. Andelen helsingforsbor som är nöjda med sin livskvalitet har vuxit med fyra procenten­heter sedan perioden 2013–2015, då Institutet för hälsa och välfärd THL senast samlade in uppgifter om hälsa och välfärd bland befolkningen i Helsingfors.

Ändå finns det betydande skillnader befolkningsgrupper emellan i såväl hälsa och välfärd som utbildnings- och inkomstnivå samt sysselsättningsgrad. I många avseenden är Helsingfors en för finländska förhållanden starkt polariserad stad, där det finns folk som har det allra bäst och sådana som har det allra sämst ställt. Andelen invånare som avlagt högsta högskolexamen är klart större i Helsingfors än i hela landet, men samtidigt är andelen helsingforsbor som saknar annan utbildning än grundskola större än riksmedeltalet. Helsingforsborna har högre förvärvsinkomster än gemene finländare, men trots att 17 procent av helsingforsborna år 2017 hörde till den högsta inkomstdecilen (10 % av alla finländare) var till exempel andelen barn som hör till låginkomsttagarfamiljer av samma storleksordning som i hela Finland i medeltal. På samma sätt är – trots att sysselsättningsgraden är högre i Helsingfors än i hela landet i medeltal – arbetslöshetsgraden på samma nivå som riksmedeltalet, och andelen långtidsarbetslösa bland arbetslösa arbetssökande klart större än i Finland i medeltal.

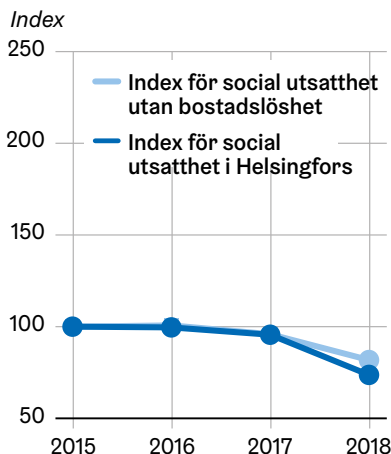
Välfärds­läget bedöms ofta utgående från brister i välfärden. Forskning visar att välfärdsbrister anhopas i vissa befolkningsgrupper, och detta är en stor utmaning för förebyggandet av utslagning. Störst är marginaliseringsrisken bland dem som har anhopad social utsatthet. Om man förutom till exempel utkomstsvårigheter har problem med berusningsmedel och/eller sin mentala hälsa växer risken att samtidigt marginaliseras från många livsarenor. Trots att enskilda indikatorer inte direkt vittnar om anhopad resurssvaghet har man kunnat konstatera klara samband mellan vissa fenomen. Forskning i ämnet visar att till exempel missbruk av alkohol, ensamhetskänslor och långvarigt beroende av utkomststödet har samband med många andra dimensioner av social utsatthet, och därmed inte är vederbörandes enda välfärdsbrister (Figur 2.1.)

Figur 2.1. Förändring i social utsatthet enligt olika mätare i Helsingfors åren 2015–2018

Index för social utsatthet i Helsingfors – Indexet anger förhållande till hela landet på årsbasis (hela Finland=100)

Index för social utsatthet i Helsingfors – Indexet anger förhållande till utgångsläget i Helsingfors (Helsingfors år 2015=100)

Delindex i Helsingfors år 2018:

2,8

bostadslösa per tusen invånare

8,8 %

förtärde alkohol i fyllesyfte

8,5 %

kände sig ensamma

4,1 %

hörde till ett hushåll som långvarigt fått grundläggande utkomststöd

Källa: Ara:s bostadslöshetsutredningar, THLs utredningar ATH och FinSote, samt FPA.

Var tionde helsingforsbo lever åtminstone tidvis i fattigdom

En tillräcklig utkomst är en av förutsättningarna för välfärd. År 2018 hade en tiondel av helsingforsborna i något skede fruktat att maten tar slut förrän de får pengar att köpa mera, och en femtedel hade på grund av penningbrist varit tvungna att ge avkall på mat, mediciner eller läkarbesök. Samma år hade var tionde helsingforsbo varit tvungen att under minst en månad ty sig till det grundläggande utkomststödet för att kunna trygga livets nödort för sig själv eller sin familj. Bland mottagarna av grundläggande utkomststöd framträder ensamboende (i synnerhet män), barn och unga, ensamförsörjarefamiljer, folk med främmande modersmål, samt arbetslösa.

I synnerhet långvarigt mottagande av utkomststöd vittnar om fattigdom. År 2017 fick nästan 32 000 helsingforsbor (40 % av stödtagarna och 5 % av invånarna) grundläggande utkomststöd långvarigt, alltså minst tio månader. Relativt vanligast var långvarigt stödtagande bland de barnfamiljer som fick utkomststödet: nästan 45 procent av dem fick stödet långvarigt. Av alla barnfamiljer i Helsingfors fick fem procent utkomststöd långvarigt. Efter år 2016 började andelen invånare som långvarigt fick utkomststöd minska, och minskningen förklaras till stor del av att sysselsättningsläget blev bättre.

I november 2018 saknade nästan 30 procent (över 7 000 hushåll) av mottagarna av grundläggande utkomststöd i Helsingfors beskattningsbara inkomster. Att sakna inkomster är vanligt bland i synnerhet unga. Avsaknad av inkomster förklaras framför allt av väntetiden på utkomstskyddet för arbetslösa och därtill hörande karens, men det kan också finnas andra orsaker, såsom missbruk och bostadslöshet. Andelen personer som saknar inkomst är lite större i Helsingfors än i Finland som helhet och i de övriga kommunerna i huvudstadsregionen.

Över 2 000 bostadslösa i Helsingfors

Ett av ytterlighetsuttrycken för utsatthet är bostadslöshet. I Finland har man arbetat aktivt för att minska och förebygga bostadslösheten, och antalet bostadslösa har faktiskt minskat. Av alla bostadslösa i Finland bor nästan 40 procent i Helsingfors. År 2018 var antalet bostadslösa i Helsingfors cirka 2 100, varav 130 var barn. För flertalet bostadslösa i Helsingfors och hela Finland tar sig bostadslösheten uttryck i att man bor hos släktingar och vänner kortare eller längre tider. I Helsingfors fanns det uppskattningsvis 500 sådana bostadslösa vars boende väsentligt försvårades av sociala eller hälsoproblem (t.ex. skuldsättning, missbruk eller mentala problem) och som varit eller hotar bli bostadslösa under längre tid. I Helsingfors har antalet bostadslösa sedan år 2017 minskat från 3 800 till 2 100. Detta förklaras dock framför allt av en förändring i statistikföringen av bostadslöshet.

Nästan var tionde upplever ensamhet och 13 procent psykisk belastning

Ungefär nio procent av de 20 år gamla eller äldre helsingforsborna hade känt sig ensamma år 2018. Andelen har minskat något sedan åren 2013–2015, då nästan elva procent hade känt sig ensamma. Bland barn i grundskoleåldern ökar ensamhetskänslorna märkbart då man börjar i högstadiet: i lågstadiet hade bara tre procent ofta ensamhetskänslor, mot elva procent i högstadiet. I lågstadiet har nästan alla åtminstone en god kompis, men i högstadiet hade var tionde ung ingen nära vän alls. Att inte ha någon nära vän är vanligare bland pojkar, medan flickorna upplever mera ensamhet. Forskning visar att livskvaliteten försämras när ensamhetskänslan blir starkare, och även hälsotillståndet upplevs som sämre än medeltalet. De som upplever ensamhet dras också mera än genomsnittligt med hälsoriskfaktorer, sämre levnadsvanor och depression. Dessutom kan verkningarna vara varaktiga.

Nästan 13 procent av de 20 år gamla eller äldre helsingforsborna hade känt sig psykiskt belastade år 2018. Andelen var lite större än i hela Finland i medeltal. Både i Helsingfors och i hela Finland har läget dock förbättrats något sedan åren 2013–2015. Bland barnen förekommer liknande belastning, alltså trötthet, skoltrötthet eller huvudvärk, mera hos flickor än pojkar. Likaså har flickor klart mera depressionssymptom än pojkarna. Ångestkänslor hos unga har blivit något vanligare än de var år 2013.

Hälsan lite bättre i Helsingfors än i hela Finland, och skillnaden i dödlighet nu lite mindre

En god hälsa är en väsentlig del av välfärden. Enligt många mätare är helsingforsbornas hälsotillstånd bättre än riksmedeltalet. Värdet för Folkpensionsanstaltens registerbaserade sjuklighetsindex, som består av tre olika indikatorer, är bättre i Helsingfors än i övriga Finland. Detta rön bestyrks av invånarnas egna uppfattningar om sin hälsa. Av de 20 år gamla eller äldre upplever 30 procent sin hälsa som medelmåttig eller ännu sämre i Helsingfors, att jämföra med 33 procent i hela Finland.

Men bilden förändras lite om man i stället för hälsan ser på dödligheten. År 2018 var den förväntade återstående livslängden för nyfödda i Helsingfors 78,7 år bland männen, 84,1 år bland kvinnorna. Livslängdsförväntan har stigit i Helsingfors, men den är fortfarande något lägre än i hela Finland. Enligt de färskaste rönen är skillnaden dock inte större 0,2 år för vare sig män eller kvinnor idag. Som störst var skillnaden bland männen i början av 1990-talet, nästan halvtannat år, och bland kvinnorna lite tidigare ett knappt år.

Denna skillnad mellan hälsotillstånd och dödlighet beror dels på svårigheterna med att mäta hälsa, dels på att de socioekonomiska och -demografiska skillnaderna i sjuklighet och dödlighet är större i Helsingfors än i övriga Finland. Den högre dödligheten i Helsingfors gäller nämligen inte alla befolkningsgrupper. Bland dem som har hög utbildning och bland högre funktionärer finns det i regel ingen skillnad i dödlighet mellan Helsingfors och övriga Finland. Däremot är dödligheten bland dem som har lägre utbildning och arbetställning betydligt högre i synnerhet i arbetsför ålder i Helsingfors än i övriga Finland. Särskilt hög bland helsingforsbor med högst grundskoleutbildning är dödligheten i alkoholrelaterade sjukdomar och lungcancer. Även beträffande dödlighet är de lokala skillnaderna stora i Helsingfors.

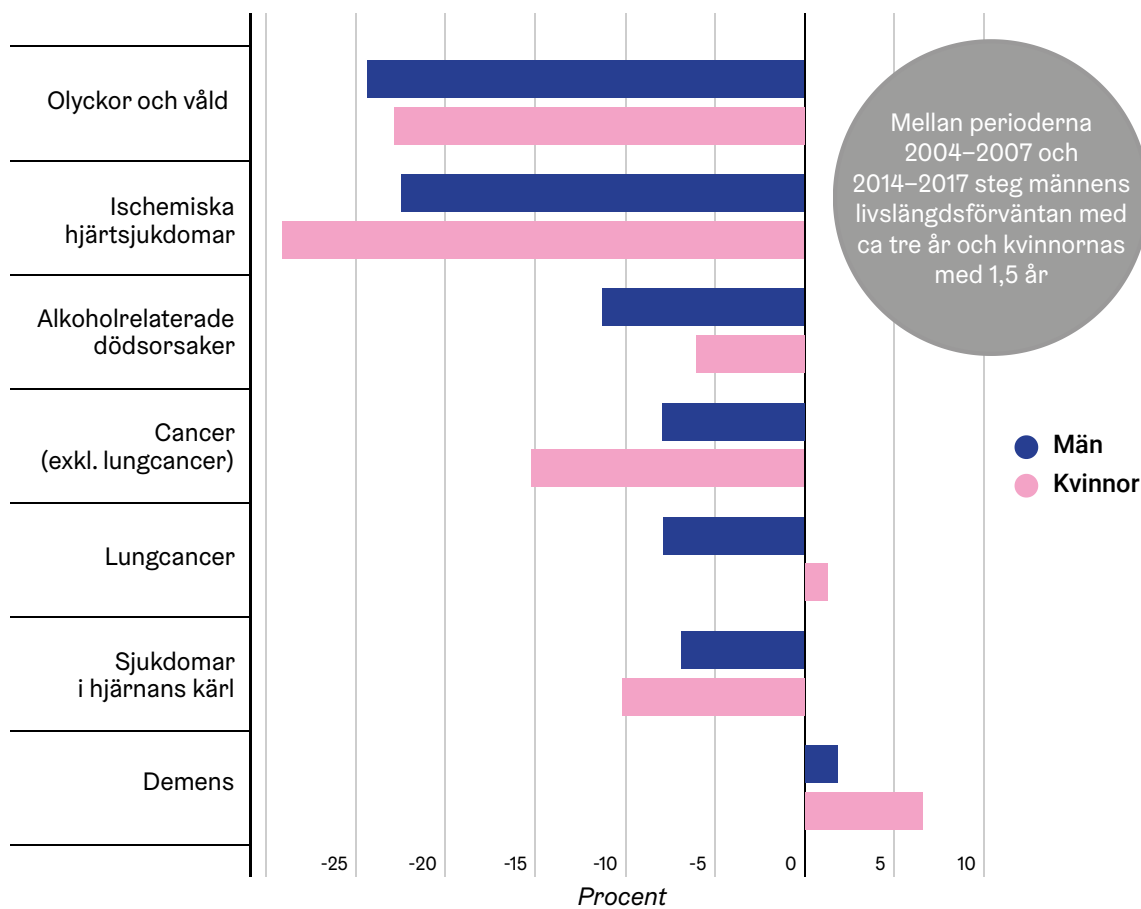
Men också för dödlighetens del har utvecklingen varit positiv. Mellan perioderna 2004–2007 och 2014–2017 steg männens livslängdsförväntan med hela tre år och kvinnornas med 1,5 år i Helsingfors (Figur 2.1.) Allra mest har dödligheten minskat i hjärt- och kärlsjukdomar, men även olycksfall och våld samt alkoholrelaterade dödsorsaker finns alltmer sällan i bakgrunden till dödsfall. Ännu finns inga uppgifter om dödsorsakerna år 2018, så vi vet alltså inte hur alkoholdödligheten förändrats i och med totalreformen av alkohollagstiftningen. Enligt förhandsuppgift från Institutet för hälsa och välfärd THL brast dock en långvarig nedgång i alkoholkonsumtion år 2018, och konsumtionen var något större än året innan.

Att dricka alkoholdrycker har av hävd varit klart vanligare i Helsingfors än i hela Finland i snitt, och det har också tagit sig uttryck i högre alkoholdödlighet. Att döma av de färskaste befolkningsuppgifterna ser läget dock ut att förändras, och såväl problematiskt alkoholbruk som fylleinriktat drickande har minskat klart i Helsingfors. För de arbetsföra åldersklassernas del föreligger de facto ingen skillnad, men inom de äldre åldersklasserna förtär helsingforsborna mera alkohol än finländarna överlag. Bland unga har andelen nyktra vuxit i Helsingfors, i enlighet med trenden i hela landet. År 2017 var 64 procent av åttonde- och niondeklassisterna helnyktra, på andra stadiet en knapp tredjedel av eleverna. Fylleinriktat drickande bland unga är lika vanligt i Helsingfors som i hela landet. Undantaget är gymnasisterna, som i Helsingfors oftare än i hela landet dricker i fyllesyfte.

Positivt med tanke på de socioekonomiska hälsoskillnaderna är att – trots att problematiskt bruk av alkohol är vanligare bland folk i lägre socioekonomisk ställning än bland andra helsingforsbor – till exempel det fylleinriktade drickandet minskat snabbare i denna grupp och att den relativa skillnaden befolkningsgrupper emellan därmed minskat. Om denna trend fortsätter kan de socioekonomiska skillnaderna i sjuklighet och dödlighet, som ser mycket stabila ut, bli lite mindre i framtiden.

Bland männen har även dödligheten i lungcancer sjunkit, vilket beror på att rökandet bland män minskat redan länge. Däremot har dödligheten i lungcancer fortsatt stiga bland kvinnor, vilket beror på att rökning blivit vanligt bland kvinnor senare än bland männen. Att röka dagligen är i genomsnitt lite ovanligare i Helsingfors än i hela Finland, och andelen rökare bland befolkningen har fortsatt minska de senaste åren. År 2018 rökte omkring 10 procent av helsingforsborna. Men det finns mycket stora socioekonomiska skillnader i rökning, i och med att rökning numera är ovanligt i synnerhet bland högutbildade (under 6 procent år 2018).

Figur 2.2. Olika dödsorsakers inverkan på förändringen i förväntad livslängd mellan fyraårsperioderna 2004–2007 och 2014–2017, dödsorsakens andel (%) av hela livslängdsförväntan

Källa: Statistikcentralen.

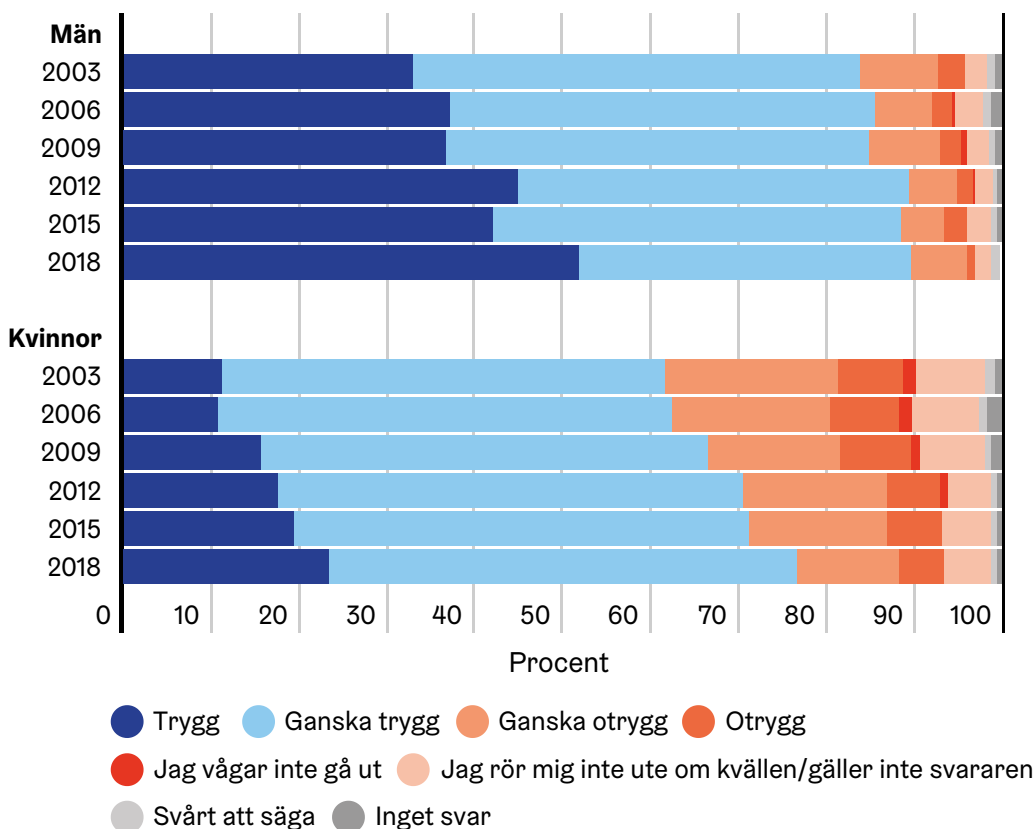
Bild: Helsinki Marketing/Julius Konttinen

2.2. Upplevd trygghet

- Enligt trygghetsenkäten 2018 upplevde helsingforsborna sitt eget bostadsområde, stadskärnan och kollektivtrafiken som tryggare än någonsin. Förändringen har varit positiv både för kvinnornas och männens del, om än upplevd otrygghet fortfarande är klart vanligare bland kvinnor (Figur 2.3.).
- Många andra mätare pekar också på positiv trygghetsutveckling i Helsingfors: som exempel läggs det märke till mindre våld i det egna grannskapet än ännu i början av 2000-talet, och oron om tryggheten i grannskapet har minskat.

Trygghetsläget bättre än någonsin hittills

Figur 2.3. Upplevd trygghet i det egna grannskapet sent om veckoslutskvällar enligt kön (%) 2003, 2006, 2009, 2012, 2015 och 2018 bland 15–74-åriga finsk- eller svenskspråkiga

Källa: Trygghetsenkäten i Helsingfors 2018.

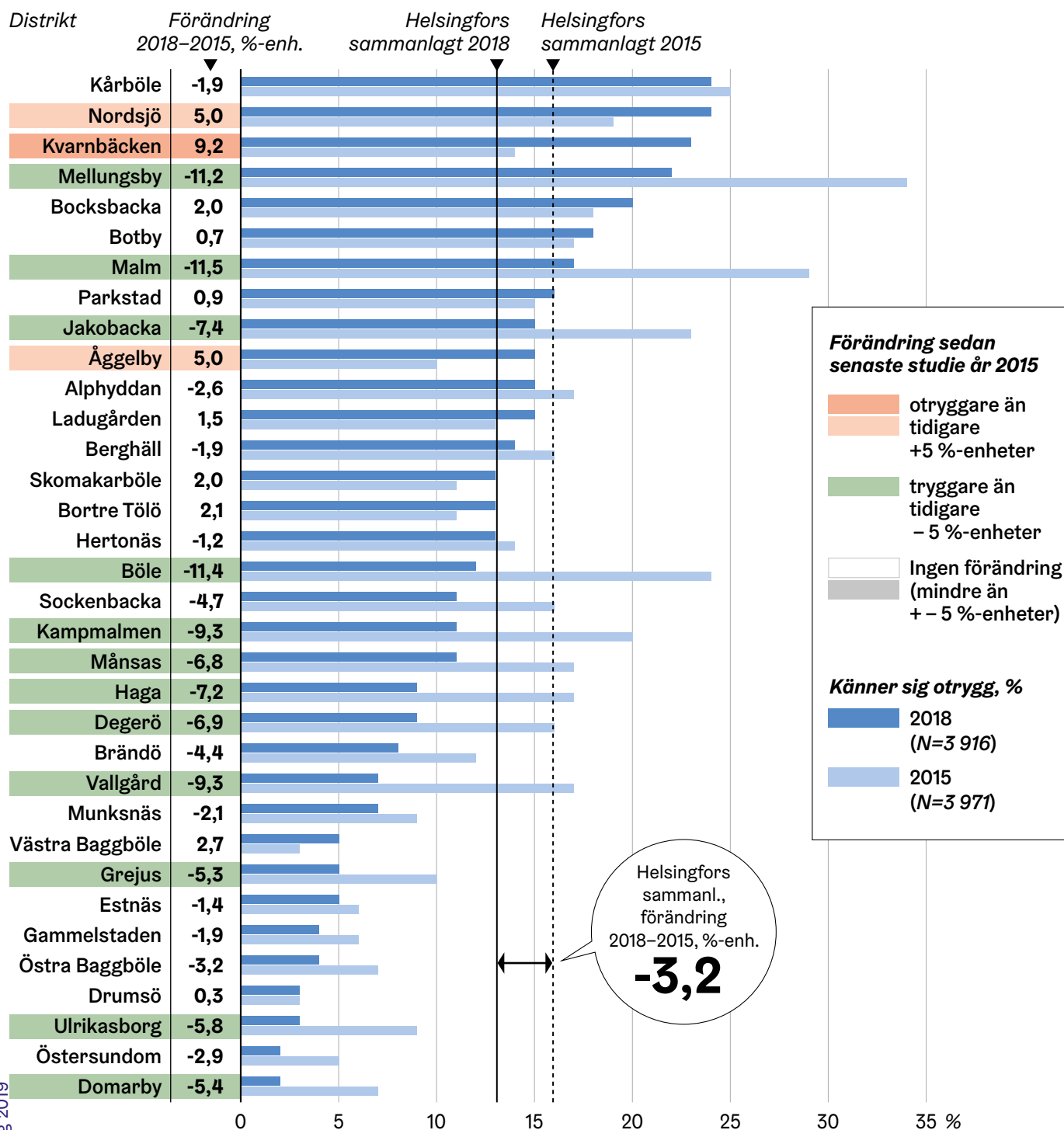
Omkring var åttonde helsingforsbo (13 %) upplever dock sitt eget grannskap som otryggt under veckoslutskvällar. Mellan åren 2015 och 2018 minskade skillnaderna områden emellan i andelen invånare som upplevde otrygghet. År 2015 var fluktuationen områden emellan i andelen invånare som känt sig otrygga 31 procentenheter. År 2018 var den bara 22 procentenheter (Figur 2.4).

Ändå har den inbördes ordningen områden emellan hållits nästan oförändrad. Bland de tio distrikt där man känt sig tryggast var nio desamma åren 2015 och 2018. På liknande sätt var åtta av de tio distrikt där man känt sig otryggast desamma vid bägge enkät rundorna.

Andelarna invånare som känt sig otrygga hölls nästan oförändrade i 20 distrikt av 34 (59 %), med en förändring om maximalt fem procentenheter åt någotdera hållet. I tolv områden (35 %) var utvecklingen positiv. Mest hade den upplevda otryggheten minskat i de områden där läget år 2015 varit exceptionellt dåligt.

Endast i tre områden växte andelarna invånare som känt sig otrygga, och bara i ett av dem rejält, mellan enkätåren 2015 och 2018. Dessa är Kvarnbäcken (ökning 9 procentenheter), Nordsjö (5 %) och Åggelby (5 %). Om man som kriterium tar en förändring om ± 5 procentenheter är det bara i distriktet Kvarnbäcken som utvecklingen varit ”negativ” – eller snarare en återgång till läget år 2009.

Figur 2.4. Upplevd otrygghet i det egna grannskapet sent om fredags- eller lördagskvällar distriktvis åren 2018 och 2015, samtliga 15–74 år gamla svarare (ganska otrygg, otrygg)

Källa: Trygghetsenkäten i Helsingfors 2018.

I områden som upplevts otrygga: mera oro om närmiljön

Oron för säkerheten i det egna grannskapet minskade mellan de senaste enkättrundorna (2015 och 2018). Mest oroar sig helsingforsborna för den sociala marginaliseringen (39 % oroar sig ganska mycket eller väldigt mycket), för vandalisering och klotter (37 %) och för minskande grönområden (36 %). Enkäten innehöll frågor om sammanlagt 15 orosmoment.

Det finns lokala skillnader inom Helsingfors i vad invånarna oroar sig för. I de områden där upplevd otrygghet är vanligast oroar man sig i synnerhet om vissa individers störande beteende, gatuvåld, brottslighet, drogmissbruk och drogförsäljning samt konflikter mellan olika språkgrupper och kulturer. Oro för somligas trafikbeteende och för minskande grönområden är vanlig i alla typer av områden, och oron för dem står inte i samma mån i samband med den upplevda tryggheten i bostadsområdet.

Bild: Helsinki Marketing / Jenna Pietikäinen

3. Lokal differentiering

- Allmänt taget är den sociala segregationen inte stark i Helsingfors, men en del orostecken kan skönjas.
- De socioekonomiskt svagaste delarna av Helsingfors har med olika mätare glidit lite längre ifrån stadens medeltal.
- I vissa områden har invandrarbefolkningen vuxit märkbart snabbare än i staden i medeltal. Det finns stora skillnader i graden av integrering beroende på ursprungsland.

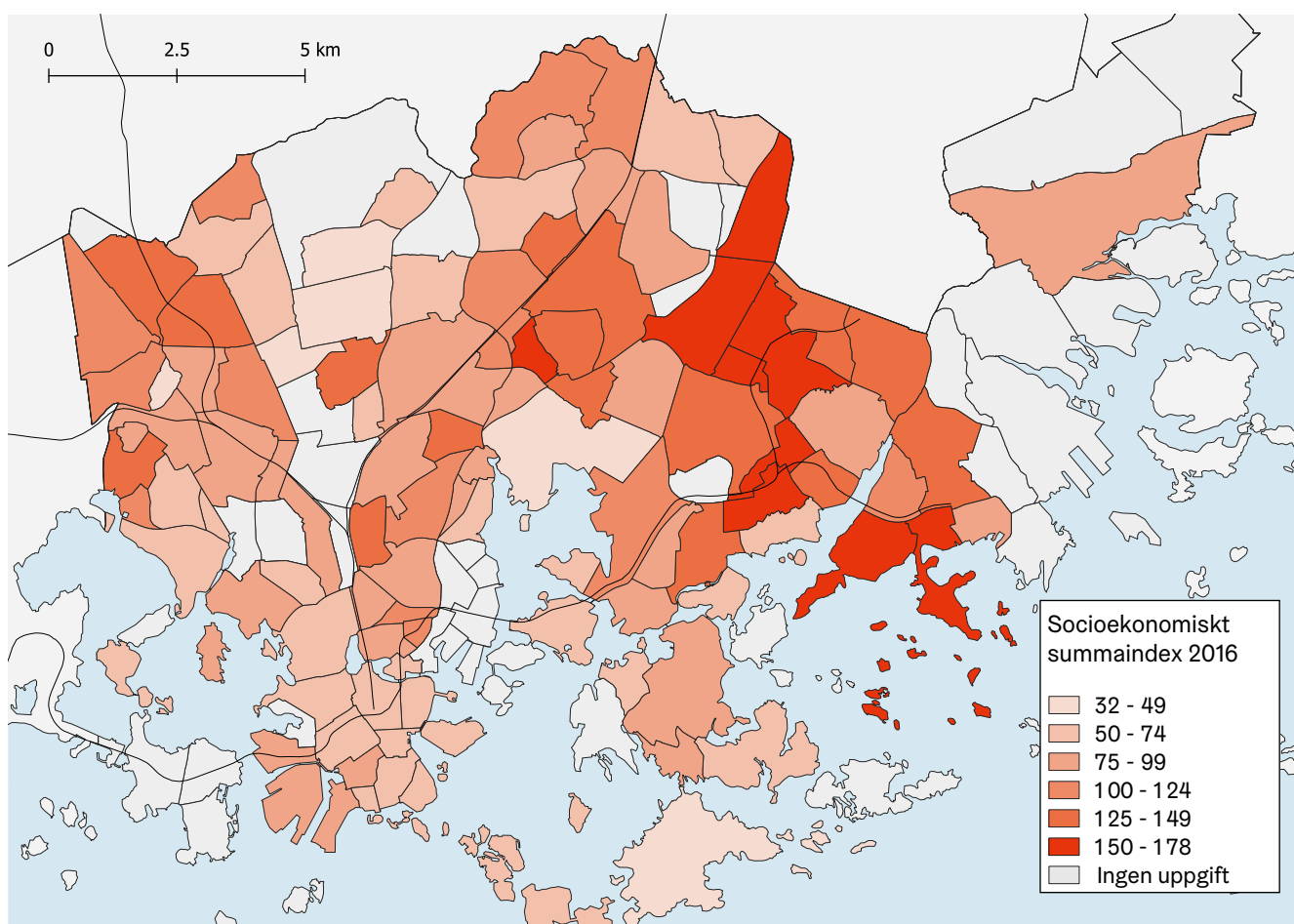
Med lokal differentiering alias boendesegregation avses att befolkningsstrukturerna i en stads olika delar blir allt mer olika. Differentieringen kan vara demografisk, socioekonomisk eller etnisk. Dessa aspekter uppträder ofta samtidigt om till exempel invandrarfamiljer med låga inkomster anhopas i egna grannskap.

Helsingfors stad vill vara ett mönster för europeisk segregationsförebyggning, och har lyckats någorlunda bra med denna föresats. I internationell jämförelse har Helsingfors setts som en stad med förhållandevis lindrig segregation, men även i Helsingfors finns tecken på oroväckande utveckling. Trots att ingen stadsdel har försvagats absolut sett har välståndsstegringen gått olika snabbt i olika stadsdelar, och detta har förorsakat växande skillnader. Samtidigt har den sociala utsattheten blivit allt mer mångdimensionell i så motto att till exempel låga inkomster, arbetslöshet och låg utbildning i allt högre grad anhopas i samma områden.

Socioekonomisk differentiering

Figur 3.1 åskådliggör skillnader mellan delområden i Helsingfors med hjälp av ett summaindex sammansatt av tre centrala socioekonomiska variabler: andelen låginkomsttagarhushåll (dvs. andelen hushåll som hör till den lägsta inkomstkventilen), arbetslöshetsgraden samt de lågutbildades andel av arbetskraften. Både dessa tre variabler och det summaindex de ingår i har relaterats till stadsmedeltalet så att värdet 100 står för medeltalet. Om indexets värde övergår 100 är området socioekonomiskt svagare än stadsmedeltalet, och på samma sätt är den socioekonomiska strukturen bättre än stadsmedeltalet i områden som ligger under 100.

Figur 3.1. Lokala skillnader i socioekonomisk struktur mellan delområden i Helsingfors år 2016

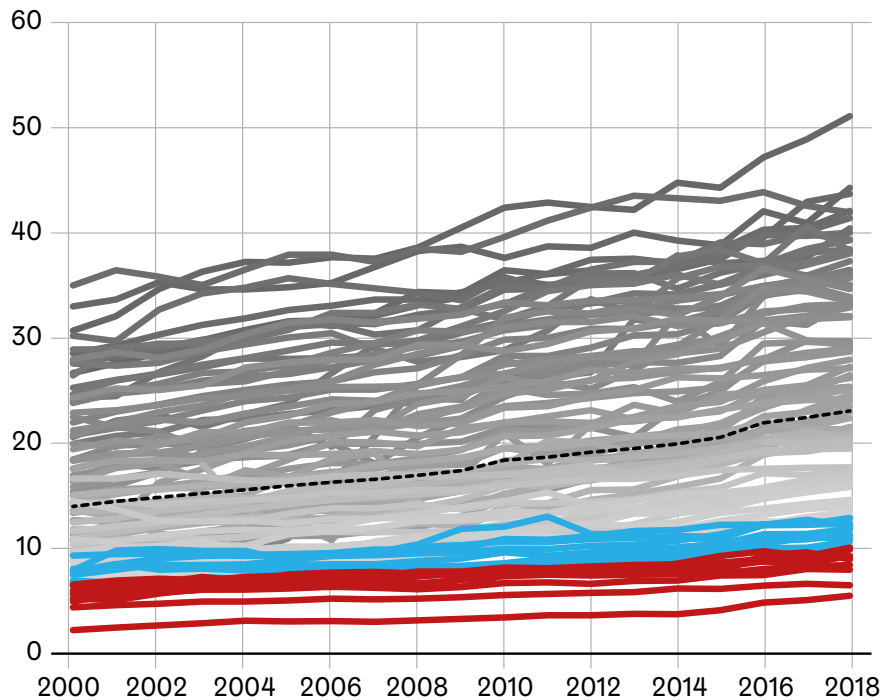

En titt på kartan visar att de socioekonomiskt svagaste områdena i huvudsak ligger i östra och nordöstra Helsingfors. Åren 2010–2016 gled de svagaste områdena i någon mån isär från stadsmedeltalet, och har därmed blivit lite på efterkälken i utvecklingen. Detta syns särskilt tydligt om vi utsträcker jämförelsen ända till år 2000. Samtidigt har det skett vissa förändringar i gruppen av socioekonomiskt allra svagaste områden. För en del av dessa områden har indexvärdet inte förändrats nämnvärt, för andra har det klart släpat efter stadsmedeltalet. I några områden, till exempel Kvarnbäcken, har den socioekonomiska strukturen förbättrats som följd av att det byggts mycket nytt.

Att de lokala skillnaderna vuxit något syns också för enskilda indikatorers del. Figur 3.2 visar hur skillnaderna områden emellan i hur andelen invånare som avlagt högre

högskolexamen utvecklats 2000–2018. Fördelningen blev något spriddare under denna period. Andelen 25-åringar eller äldre som avlagt högre högskolexamen är i många områden större än 35 procent, medan den är bara 5–10 procent i andra.

Figur 3.2. Andel (%) 25-åringar eller äldre invånare som avlagt högre högskolexamen delområdesvis 2000-2018. Varje streck står för ett delområde. Medeltalet för Helsingfors står som en streckad linje

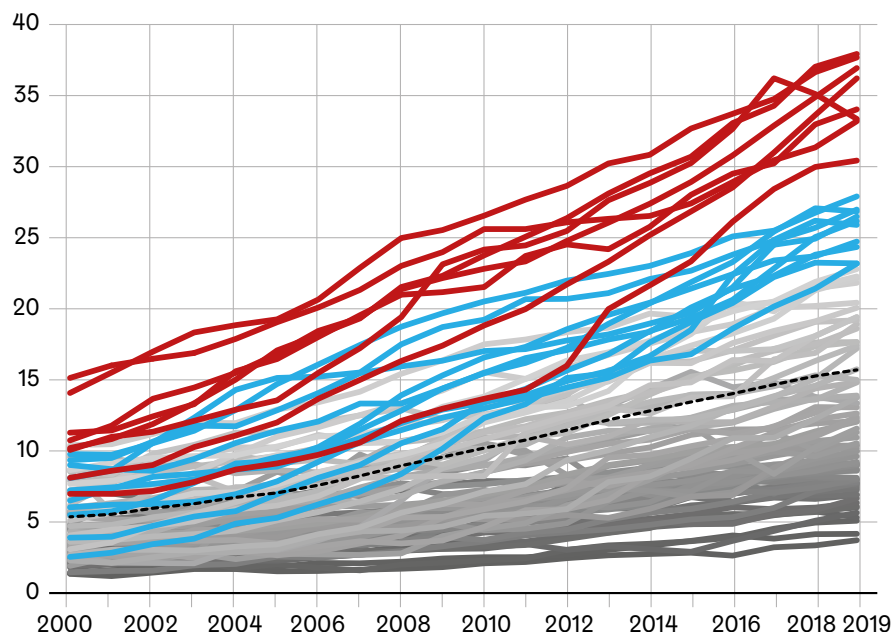

Etnisk differentiering

Även den etniska segregationen är internationellt sett förhållandevis lindrig i Helsingfors, till exempel i jämförelse med Stockholm eller Köpenhamn. Men under de senaste tio åren har allt starkare differentiering kunnat skönjas. Under 2000-talet har andelen invandrare (första och andra generationens) vuxit betydligt i Helsingfors (se avsnitt om befolkning), och i en del delområden har det skett rentav stora förändringar i befolkningsstrukturen.

Figur 3.3 åskådliggör förändringarna i andelen invånare med främmande modersmål i olika delområden i Helsingfors. Den streckade linjen i figuren är medelvärdet för Helsingfors. Invånare med främmande modersmål avser dem vars registrerade modersmål inte är finska, svenska eller samiska. För tio år sedan var andelen invånare med främmande modersmål 20–25 procent i de områden där den var som störst. År 2019 hade den vuxit till 34–38 procent. I de områden där andelen var som minst låg den kring fem procent år 2019, och hade inte vuxit nämnvärt på 10–15 år. I figuren framträder en grupp om åtta områden (de röda kurvorna) där andelen invånare med främmande modersmål är klart större än annanstans och där den också i regel vuxit förhållandevis snabbt. Fluktuationen områden emellan har alltså vuxit klart.

Figur 3.3. Andel (%) invånare med främmande modersmål i Helsingfors delområden 2000–2019. Varje streck står för ett delområde. Medeltalet för Helsingfors står som en streckad linje

För barnens del är skillnaderna områden emellan ännu större: i vissa områden har redan över 50 procent av barnen främmande modersmål, att jämföra med bara några procent i andra. Den etniska differentieringen har ökat i synnerhet bland barn yngre än skolåldern. Noteras bör dock att en stor del av de barn som har främmande modersmål också talar finska eller svenska som andra språk.

Det finns stora skillnader i etnisk differentieringsgrad mellan olika invandrargrupper. Starkast är differentieringen från ursprungsbefolkningen bland folk från till exempel Somalia, Nepal, Bangladesh, Afghanistan och Kosovo. Svagare är differentieringen mellan ursprungsbefolkningen och till exempel folk från andra EU-länder, ryssar, kineser och thailändare. På skillnaderna i differentieringens styrka inverkar många faktorer, däribland inkomstnivå och ställning på arbetsmarknaden. Många av dem som har utländsk bakgrund har en finländsk maka/make, men i vissa grupper ingås äktenskapen i regel med medlemmar av den egna etniciteten.

Någon större skillnad mellan Helsingfors och grannkommunerna i andelen invandrare bland folkmängden föreligger inte. Störst var andelen invånare med främmande modersmål i Vanda, 19 procent i början av år 2019. I Esbo var den 17 procent och i Helsingfors 16 procent. Enligt ursprungsland finns det smärre profilskillnader mellan de tre städerna, men i dem alla är det de som har ryskt eller estniskt ursprung som bildar de två största invandrargrupperna.

Verkningarna av den lokala differentieringen

De lokala skillnaderna i befolkningens socioekonomiska struktur avspeglar sig i lokala skillnader i sjuklighet och upplevd välmåga (om välfärdsskillnader se avsnitt om välfärd och hälsa). Detta tar sig uttryck i lokalt differentierade servicebehov. Även i skolornas och daghemmens elev- respektive barnstruktur finns betydande lokala skillnader. Dessutom avspeglar sig de lokala skillnaderna på den upplevda tryggheten (se avsnitt om trygghet). Det finns forskning som visar att differentieringstrenden också inverkar på folks flyttbeslut, på bostadspriserna och på skolornas inlärningsresultat. Den interna migrationen inom staden kan stärka differentieringen om de som byter bostad börjar välja bostad utgående från områdets egenskaper på så sätt att de föredrar vissa och undviker andra områden.

Bild: Helsinki Marketing / Antti Pulkkinen

4. Ekonomi och arbetsmarknad

4.1. Allmän ekonomisk utveckling och företagsverksamhet

- I Finland och Helsingforsregionen är den ekonomiska tillväxten ännu stark, men enligt projektioner avtar tillväxten de närmaste åren. Både konsumenttilliten och företagens konjunkturförväntningar har redan en längre tid pekat nedåt.
- Antalet företag och anställda har vuxit starkt i Helsingfors de senaste åren. Snabbast växte antalet företag inom näringsgrenen ”finansiella tjänster”.
- Antalet personal var störst och hade vuxit mest inom kategorin ”uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster”. Handel är fortfarande en stor näringsgren, med de senaste åren har dess anställda minskat märkbart.

Fortfarande stark ekonomisk tillväxt, men förväntningarna är lägre

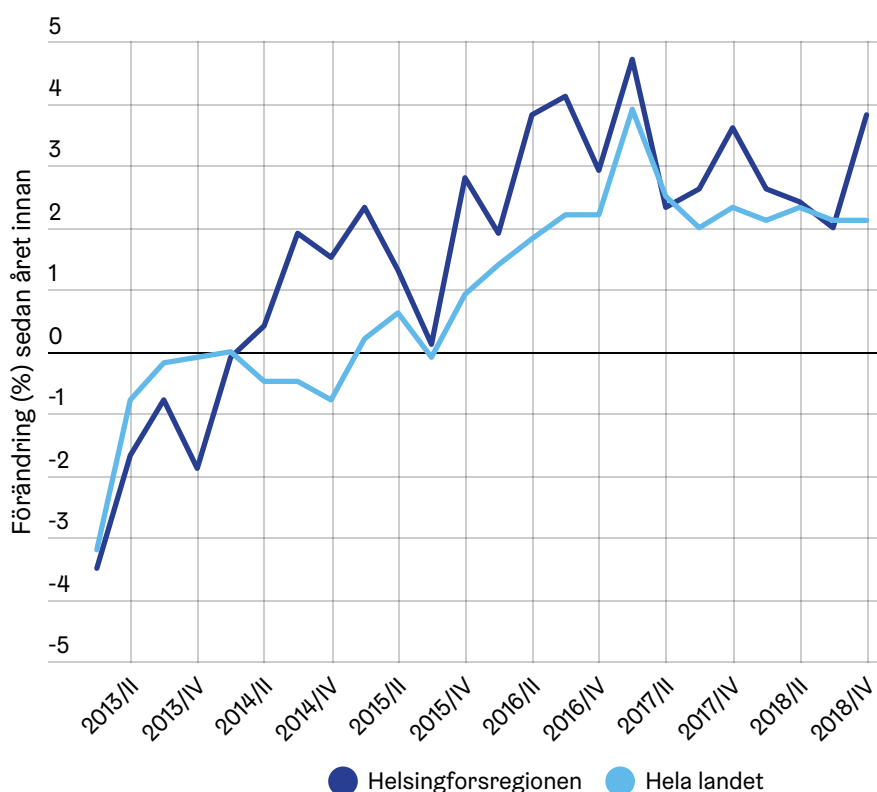
Finlands och Helsingfors ekonomi. Den finländska ekonomin har reagerat snabbare än väntat på de försämrade utsikterna i euroområdet och den ökande osäkerheten i den internationella ekonomin. Trots en viss avmattning blev det fortsatt tillväxt i Finland år 2018, nämligen 2,3 procent, vilket var mer än medeltalet i euroområdet. Enligt Finlands Banks senaste prognos fortsätter den finländska ekonomin växa, men långsammare. BNP växer med 1,9 procent år 2019 och 1,7 procent år 2020.

Finlands Bank ser flera tecken på avtagande ekonomisk tillväxt. Världshandelns och eu-roområdets mattare tillväxt kommer allt mer att avspegla sig på Finlands export, som de facto redan börjat växa långsammare. Bostadsbyggandet är ännu livligt, men även där håller en stigande konjunktur på att övergå i nedgång. Avmattats har även investeringarna i maskiner och inventarier, liksom också tillväxten i industriproduktionen.

Ökningen i privat konsumtion har i Finland avmattats rentav snabbare än väntat. Konsumenternas köpkraft har förbättrats tack vare den positiva sysselsättningstrenden, men inom många näringsgrenar är sysselsättningsökningen redan nu ganska liten. Inom vissa branscher har otillräcklig tillgång på arbetskraft, liksom också den allmänna ekonomiska avmattningen, kunnat inverka negativt på sysselsättningsökningen.

Ändå har produktionen de senaste åren vuxit starkare i Helsingforsregionen än i Finland i medeltal, och tillväxten är fortfarande stark (Figur 4.1)¹. Under sista kvartalet 2018 var produktionen på en 4 procent högre nivå än den varit ett år tidigare. Även i regionen har det gått bra för företagen just nu. I slutet av 2018 växte omsättningen starkt både inom industri och byggande. Mot slutet av 2018 var konjunkturutvecklingen i regionen fortfarande positiv även inom flera servicebranscher, med klart växande omsättning inom företagstjänster, information och kommunikation, hotell- och restaurangverksamhet, handel samt transport och magasinering.

Figur 4.1. Prognosgraf för totalproduktionen i Helsingforsregionen och hela landet 2013–2018

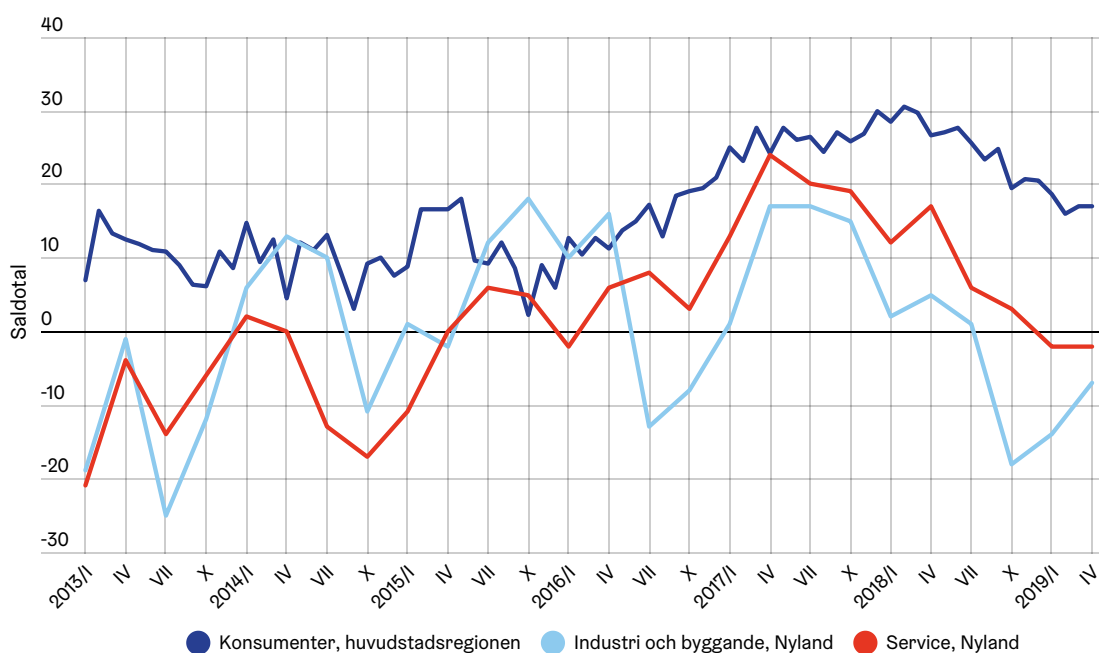

Källa: Statistikcentralen, stadsforskningsfirman Kaupunkitutkimus TA.

¹ Uppgifterna om produktion och företagens omsättning är hämtade ur en näringsgrensöversikt för Helsingforsregionen (1/19) redigerad av stadsforskningsfirman Kaupunkitutkimus TA och publicerad av Helsingforsregionens handelskammare.

Fastän de egentliga siffrorna för ekonomisk tillväxt ännu är bra har både konsumenternas och företagens ekonomiförväntningar redan en tid varit på nedåtgående (Figur 4.2)². I Nyland började konjunkturförväntningarna bland industri- och byggföretag samt serviceföretag bli svagare redan under senare hälften av 2017, och har hunnit bli negativa inom service. I huvudstadsregionen (Esbo, Grankulla, Helsingfors och Vanda) är konsumenternas tillit till ekonomin fortfarande stark, men dock klart mindre stark än toppnoteringarna i början av 2018. I Finland som helhet är konsumenternas och företagens förväntningar lite lägre än i huvudstadsregionen och Nyland.

Figur 4.2. Konsumenttilliten i huvudstadsregionen och företagens konjunkturförväntningar i Nyland 2013–2019

Källa: Statistikcentralens konsumentbarometer, Finland Näringsliv EKs konjunkturbarometer

Lokal- och affärsfastighetsmarknaden i Helsingfors

De senaste fem åren har varit livliga på den finländska fastighetsplaceringsmarknaden. Av alla fastighetsaffärer i Finland 2018 gjordes 61 procent i huvudstadsregionen. Bakgrunden är bland annat den fördelaktiga ekonomiska utvecklingen och en lite attraktiva- re nettoavkastningsnivå än i jämförbara länder.³ Allt sedan 2009 har nettoavkastningsnivån på kontors- och affärslokaler i centrala Helsingfors sakta sjunkit nästan oavbrutet, tills den på våren 2018, enligt RAKLI-KTI Property Barometer, hade stigit lite grand igen. Nettoavkastningskraven på kontorslokaler av god kvalitet var hösten 2018 på samma nivå i Helsingfors som t.ex. i London, Madrid, Milano och de nordiska huvudstäderna.

Under de två senaste åren har den starka ekonomin satt fart även på hyresmarknaden för kommersiella fastigheter. I synnerhet på kontorslokaler har efterfrågan ökat, vilket syns i stigande hyror och höjd nyttjandegrad i de bästa områdena och lokalerna i

² Uppgifterna om konsumenttilliten är hämtade ur Statistikcentralens konjunkturbarometer. Uppgifterna om företagens konjunkturförväntningar är hämtade ur Finlands Näringsliv EKs konjunkturbarometer

³ Med nettoavkastningskrav avses den avkastning (baserad på fastighetens pris och nettoavkastningen av marknadshyror) som investerarna nöjer sig med. Det berättar bland annat om den förmodade risknivån på marknaden.

huvudstadsregionen. I Helsingfors är hyrorna per kvadratmeter på europeisk medelnivå, lika höga som i Berlin eller Madrid. Även för affärslokaler har marknadshyrorna hittills utvecklats övervägande positivt. Trots ökad efterfrågan på lokaler finns det fortfarande gott om tomma kontorslokaler i huvudstadsregionen, i och med att det byggts rejält med nya och att lokalerna utnyttjas effektivare. I Helsingfors och, i synnerhet, dess stadskärna finns det inte lika mycket tomma lokaler som i huvudstadsregionen i medeltal, men ändå har kontorslokalerna i staden en av de högsta vakansgraderna i Europa.

Stark ökning i företag och företagspersonal

Åren 2013–2017 växte antalet företag i Helsingfors 6,8 procent.⁴ Samtidigt ökade företagen i hela Finland med 2,3 procent. Bland de sex största städerna i Finland ökade företagen snabbare än så bara i Uleåborg, 7,6 procent.⁵ Största antalen företag år 2017 fanns det inom kategorin ”verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik”, samt inom handeln och fastighetsbranschen. Åren 2013–2017 växte antalet företag snabbast inom finansiella tjänster, verksamhet inom fastighetsbranschen och motionservice. År 2018 grundades fler nya företag i Helsingfors än under tidigare år, så företagsstocken torde växa både till antalet och i förhållande till folkmängden.

Totalantalet personal vid företagen växte i Helsingfors åren 2013–2017 sammanlagt 6,0 procent, i huvudstadsregionen 2,9 procent och i hela Finland 1,6 procent.⁶ Störst till personalantalet är nu kategorin Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster, som omfattar framför allt bemanningsföretag samt företag som erbjuder säkerhetstjänster. Handeln är fortfarande näst störst till personalmängden, trots att dess anställda minskat varje år (Figur 4.3). Måttlig har tillväxten varit i de till storleken därpå följande näringsgrenarna, nämligen information och kommunikation samt kategorin Verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik.

Det livliga byggandet i Helsingfors har gjort att personalstyrkan vuxit vid byggföretagen, liksom också indirekt - och i märkbar grad - inom till exempel bemanningsföretag, skötsel av fastigheter och miljö, tekniska konsulttjänster, trafik samt energi- och vattenförsörjning. Samtidigt bör noteras att förändringarna i mängden personal inom vissa näringsgrenar påverkas av att personalen vid företag inom sysselsättningsverksamhet vuxit med över 50 procent. Företagen ökar sin flexibilitet genom att anlita inhyrd arbetskraft.

Åren 2013–2017 steg den sammanlagda omsättningen vid företagen i Helsingfors inte lika snabbt som deras antal och sammanlagda personal. Den sammanlagda omsättningen växte 4,2 procent, vilket var lika mycket som i Finland som helhet. I de stora finländska städer som inte ingår i huvudstadsregionen växte företagens sammanlagda omsättning betydligt mera än i huvudstadsregionen. I Åbo växte den 21 procent, i Tammerfors 11,8 och i Uleåborg 8,4 procent. Vid företagen i Helsingfors växte omsättningen mest inom industri, fastigheter och byggande. Åren 2013–2017 minskade företagens sammanlagda omsättning endast inom näringsgrenarna handel respektive transport och magasinering.

Figur 4.3. Förändring i företagens sammanlagda personal inom

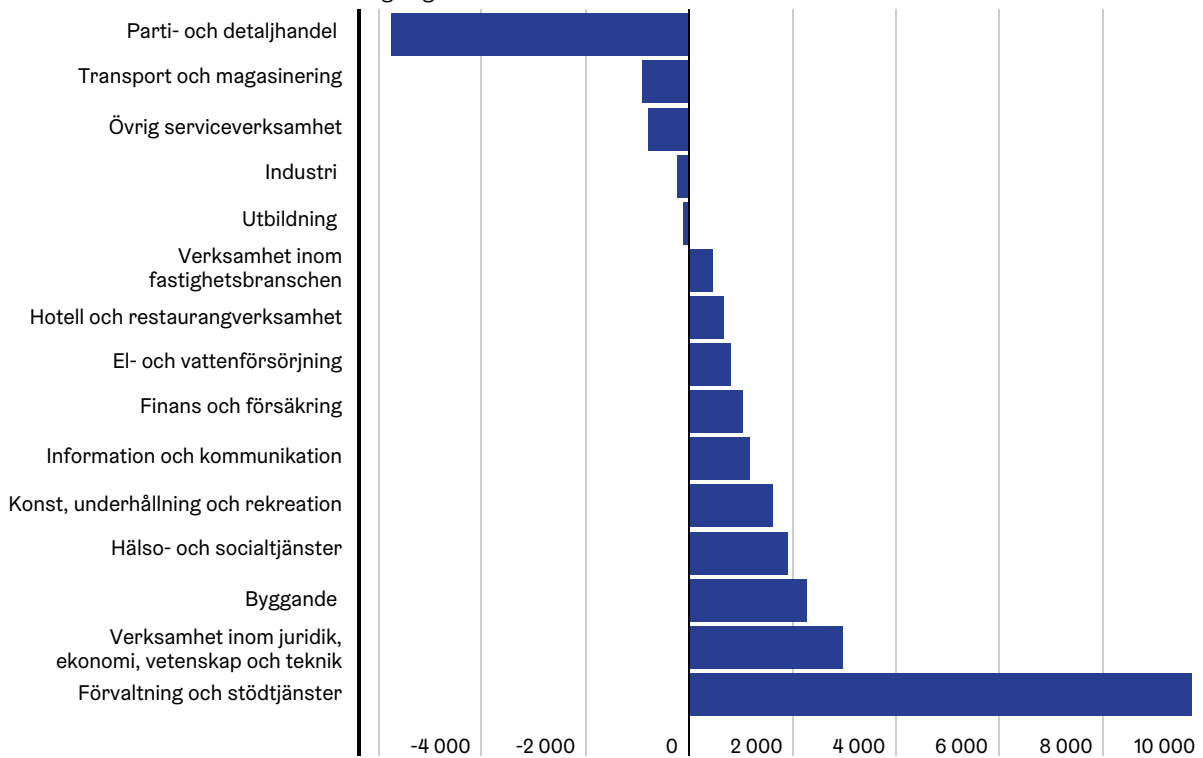
4 Uppgifterna om företagen är hämtade ur Statistikcentralens företagsregister. Det innehåller alla de företag, privata näringsidkare, offentliga samfund och samfund utan vinstsyfte som har FO-nummer och finns med i Skatteförvaltningens register. Företagsregistret får sina uppgifter ur flera olika administrativa datamaterial och genom sina egna förfrågningar hos företagen.

5 Bland de övriga nordiska huvudstäderna var tillväxten denna tid 13,2 % i Oslo och 7,8 % i Stockholm.

6 Antalet personal omfattar både företagen och deras anställda. Den avlönade personalen (de anställda) har konverterats till helårssysselsatta på så sätt att t.ex. en halvdagsanställd motsvarar en halv person och två halvårsanställda motsvarar en helårsanställd.

huvudnäringsgrenarna i Helsingfors 2013–2017

Källa: Statistikcentralens företagsregister.

4.2. Arbetsplatser, sysselsättning och arbetslöshet

- I Helsingfors är näringsgrensstrukturen servicedominerad.
- Antalet arbetsplatser har vuxit snabbast inom kategorin ”verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik”.
- Sysselsättningen ökar fortfarande bra i Helsingfors, men arbetslösheten har redan börjat minska lite långsammare. I fjol var det de unga arbetslösa som minskade förhållandevis mest.
- Antalet sysselsatta växte under perioden 2017/I–2019/I med över 3 procent. Sysselsättningsgraden steg med 2,3 procentenheter, och hade första kvartalet 2019 nått 73,9 procent.
- Antalet arbetslösa minskade under perioden 2017/3–2019/3 med en femtedel (7 900 personer).

Serviceorienterad näringsstruktur i Helsingfors

Arbetsplatser. År 2018 fanns det 434 400 arbetsplatser i Helsingfors.⁷ År 2018 växte antalet jobb snabbare i Helsingforsregionen och hela Finland än i Helsingfors, där ökningen var 1,9 procent. Av samtliga jobb i Finland låg 17 procent i Helsingfors och 32 procent i Helsingforsregionen.

Näringsgrensstrukturen i Helsingfors är mycket stabil. Den domineras av servicenäringsgrenarna, som sammanlagt har nästan 90 procent av jobben. Handels och övrig marknadsservices andel av jobben var 62 procent, och offentlig förvaltnings och välfärdsservices 26 procent. Förädlingsnäringsgrenarna, alias industrins, energi- och vattenförsörjningens samt byggverksamhetens, andel var endast 11 procent. I Helsingfors var de största näringsgrenarna, med 10–13 procent var av jobben, vård och omsorg, socialtjänster; verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik; informations- och kommunikationsverksamhet; samt handel. Dessa näringsgrenars sammanlagda andel av jobben var 46 procent.

Åren 2013–2018 växte antalet jobb i Helsingfors med sammanlagt omkring 4 procent. Kvantitativt har tillväxten varit snabbast inom näringsgrenarna verksamhet inom juridik, ekonomi, vetenskap och teknik; informations- och kommunikationsverksamhet; finans- och försäkringsverksamhet; och byggande, vilket som vi sett ovan inneburit växande personal vid företagen i dessa branscher. Nya jobb inom information och kommunikation uppstod det i synnerhet år 2018, och branschen har nu fler jobb än handeln. Åren 2013–2018 minskade jobben i Helsingfors speciellt inom handel samt transport och magasinering.

Bra sysselsättningsökning men långsammare arbetslöshetsminskning

Sysselsättningen. Liksom i Finland som helhet har sysselsättningsläget förbättrats i Helsingfors de senaste åren.⁸ År 2015 minskade antalet sysselsatta i Helsingfors – enda gången under 2010-talet – men har sedermera vuxit igen varje år. År 2018 fanns det 336

⁷ Uppgifterna om arbetsplatser är hämtade från Statistikcentralens arbetskraftsundersökning, där det årliga antalet jobb fås som medeltalet av jobbantalet under årets alla kvartal. För Helsingfors del är uppgiften ungefärlig. Den senaste registerbaserade sysselsättningsstatistiken är från år 2016. Enligt den fanns det då 388 000 jobb i Helsingfors, att jämföra med 421 500 enligt arbetskraftsundersökningen.

⁸ Uppgifterna om sysselsättningen är hämtade ur Statistikcentralens arbetskraftsundersökning.

900 sysselsatta invånare i Helsingfors, vilket var omkring 6,5 procent fler än år 2015. Snabbast var ökningen av förhandsuppgifter att döma år 2018. I huvudstadsregionen och Helsingforsregionen har ökningen varit större än i Helsingfors, men i hela landet måttligare än i Helsingfors.

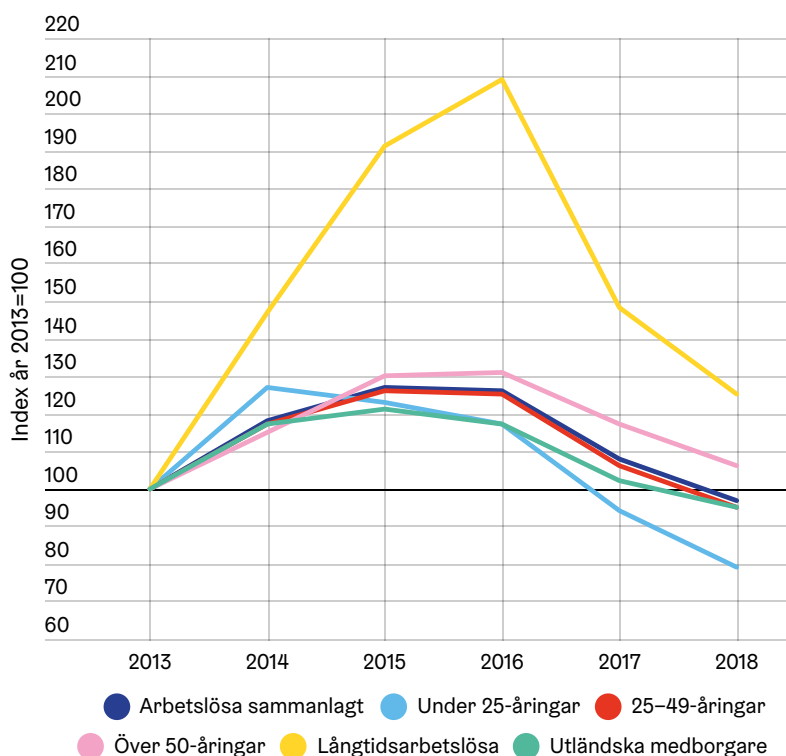
År 2018 var det relativa sysselsättningstalet (dvs. sysselsättningsgraden) i Helsingfors 74,0 procent. I Helsingforsregionen var sysselsättningsgraden aningen högre, 74,3 procent, men i hela Finland lite lägre än i Helsingfors, nämligen 71,7 procent. Sedan år 2017 har sysselsättningsgraden stigit rejält i landet som helhet, i Helsingfors med 1,6 procentenheter. Sysselsättningsgraden beräknas bland 15–64-åringarna.

Antalet sysselsatta i Helsingfors växte under perioden 2017/I–2019/I med över 3 procent. Sysselsättningsgraden har stigit med 2,3 procentenheter, till 73,9 procent under första kvartalet 2019.

Arbetslösheten. Antalet arbetslösa började minska år 2016 (Figur 4.4).⁹ Arbetslöshetsgraden i Helsingfors sjönk kraftigast år 2017, då antalet arbetslösa arbetssökande minskade med 14 procent. Vid slutet av år 2018 fanns det 31 830 arbetslösa arbetssökande i Helsingfors, vilket var 10 procent färre än ett år tidigare. Vad grannkommunerna gäller har antalet arbetslösa minskat förhållandevis snabbare i Vanda än i Helsingfors, medan det minskat måttligare i Esbo än i Helsingfors. År 2018 var arbetslöshetsgraden i Helsingfors enligt Arbets- och näringsministeriets arbetsförmedlingsstatistik 9,2 procent. I Helsingforsregionen var arbetslöshetsgraden lite lägre, nämligen 8,4 procent.

Antalet arbetslösa har under perioden 2017/3–2019/3 minskat med 21 procent, alltså över en femtedel. Numerärt har antalet arbetslösa minskat med 7 900. Samtidigt har arbetslöshetsgraden sjunkit med 2,5 procentenheter, till 8,8 procent i mars 2019.

Figur 4.4. Arbetslösa arbetssökande i Helsingfors 2013–2018

Källa: Arbets- och näringsministeriets arbetsförmedlingsstatistik.

⁹ Uppgifterna om arbetslösheten är hämtade ur arbets- och näringsministeriets arbetsförmedlingsstatistik.

Kraftigast minskade år 2018 antalet unga arbetslösa. Även i antalet långtidsarbetslösa, alltså de som varit arbetslösa i över ett år i sträck, har förändringarna varit betydande i Helsingfors. Deras antal växte drastiskt i Helsingfors ända till slutet av år 2016, men år 2017 började det minska raskt. I december 2018 fanns det 10 600 långtidsarbetslösa i Helsingfors, vilket var 7 200 färre än i slutet av år 2016, då antalet var som allra störst. De långtidsarbetslösas andel bland samtliga arbetslösa minskade till 33 procent, men numerärt var de fler år 2018 än de varit år 2013.

En betydande del av minskningen i antalet långtidsarbetslösa (som varit snabbare än minskningen i totalarbetslösheten) berodde sannolikt på uppdateringar av registret över arbetssökande. Uppgifterna i registret uppdaterades i och med de periodiska intervjuerna med arbetslösa, och ur statistiken ströks personer som inte längre var arbetslösa arbetssökande. Dessutom blev en del av de långtidsarbetslösa klassade som nya arbetslösa igen, även då deras arbetslöshet avbrutits bara för en mycket kort tid. Uppgifterna från år 2018 antas beskriva de verkliga antalen arbetslösa. Antalet personer som varit arbetslösa mycket länge har rentav vuxit lite de senaste åren.

På grund av att arbetslösheten tidigare ökat kraftigt är antalet arbetslösa fortfarande allt som allt på ganska hög nivå. En bakgrundsfaktor kan vara de strukturella förändringarna på arbetsmarknaden. Digitaliseringen och automationen inverkar på bl.a. kontorsarbete, kundbetjäning och utförande arbetsuppgifter, och de nya jobben förutsätter allt mer anpassningsdugligt kunnande. Dessutom består en allt större del av folkökningen i Helsingfors av personer med utländsk bakgrund. Olika nationalitetsgrupper är mycket olika i sysselsättningshänseende, och i medeltal är arbetslöshetsgraden 2,5 gånger så hög bland folk med utländsk bakgrund som bland ursprungsbefolkningen.

En sak som även i Helsingfors kan bromsa sysselsättningsökningen och arbetslöshetsminskningen är brist på kunnig arbetskraft. Antalet lediga jobb har vuxit snabbt, och många arbetsgivare rapporterar om rekryteringssvårigheter. I mars 2019 fanns det vid TE-byråerna (arbets- och näringsbyråerna) i Helsingfors 89 procent fler utannonserade lediga jobb än i mars 2014. Trots att de arbetslösa i Helsingfors uppvisar en bred skala utbildnings- och yrkesbakgrunder verkar det bli allt svårare att hitta lämpliga kandidater för en del av jobben.

4.3. Sysselsättningsläget bland invånare med utländsk bakgrund

- En växande del av helsingforsborna i arbetsför ålder är invandrare. Bland invandrare är arbetslöshetsgraden högre och sysselsättningsgraden lägre än bland ursprungsbefolkningen.
- Det finns stora skillnader mellan grupper från olika ursprungsländer. Svårast att få jobb har ofta de som kommer från länder därifrån det kommit mycket asylsökande och flyktingar till Finland.
- De som bott längre i Finland har lättare att få jobb. Utveckling till det bättre syns också i form av stigande förvärvsinkomster och ökat köpande av ägarbostad.
- De som fötts i Finland med utländsk bakgrund är en snabbt växande del av Helsingfors befolkning. Största delen av dem är ännu barn eller unga, men många är just nu på tröskeln till arbetslivet.

Flertalet invandrare i Helsingfors i sin bästa arbetsålder

Av Helsingfors befolkning har 15,5 procent utländsk bakgrund (se avsnitt om folkmängd och befolkningsutveckling). I början av 2018 var 81 975 av dessa invånare födda utomlands, alltså invandrare, och 17 933 födda i Finland, alltså andra generationens invandrare, första generationens finländare. Invandrarna är till största delen i arbetsför ålder. Av andra generationens invandrare (de som fötts i Finland) är den överlägsna majoriteten, 86 procent, ännu under 20 år gamla.

Integration är en omfattande process där det gäller, bland annat, att lära sig landets språk, ta till sig dess kultur, identifiera sig med lokalsamhället och samhället i stort samt skapa sociala kontakter med andra befolkningsgrupper. Den viktigaste dimensionen i så kallad strukturell integration anses i allmänhet vara att få arbete. Därutöver ser följningen av integrationen ofta på bland annat framgång i utbildningssystemen samt på boendeförhållanden och politiskt deltagande.

Enligt sysselsättningsstatistiken för år 2017 var sysselsättningsgraden bland 20–64-åriga invandrare i Helsingfors 53,1 procent, och arbetslöshetsgraden 21,6 procent. Skillnaden gentemot ursprungsbefolkningen var stor, i och med att sysselsättningsgraden bland den var 76,7 procent, och arbetslöshetsgraden 8,6 procent. Registerdatan ger en lite dystrare bild än verkligheten av invandrarnas integration på arbetsmarknaden bland annat därför att befolkningsdatasystemet innehåller även personer som flyttat bort från Finland.

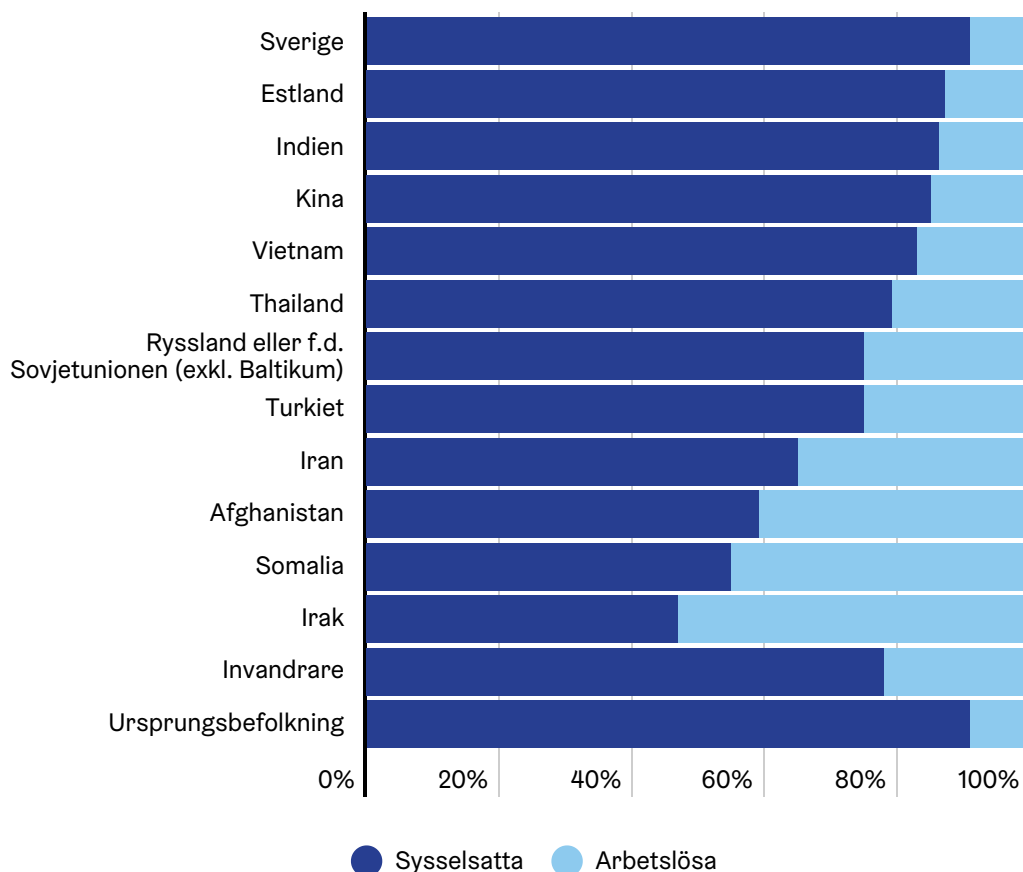
Stora skillnader i invandrares sysselsättningsgrad

De personer med utländsk bakgrund som flyttat till Finland avviker på många sätt från varandra. Sysselsättnings- och arbetslöshetsgraden varierar stort beroende på vilket land man invandrat från (Figur 4.5). I medeltal finns det stora skillnader mellan invandrargrupper från olika ursprungsländer i bland annat utbildning, språkkunskaper och arbetserfarenhet. Bland de stora invandrargrupperna är arbetsmarknadsläget för estländarna, som ofta flyttat hit för att arbeta, närapå detsamma som bland ursprungsbefolkningen.

Bland dem däremot som har somalisk, irakisk eller afghansk bakgrund är arbetslöshetsgraden klart högre och sysselsättningsgraden lägre än bland ursprungsbefolkningen. Från dessa länder har många kommit till Finland som flyktingar, som asylsökande eller som följd av familjeförening. I dessa ursprungslandsgrupper framträder även den

låga sysselsättningsgraden bland kvinnor, särskilt under de första åren i Finland. Bland invandrarna i Helsingfors jobbar i synnerhet många av dem som har turkisk bakgrund som företagare.

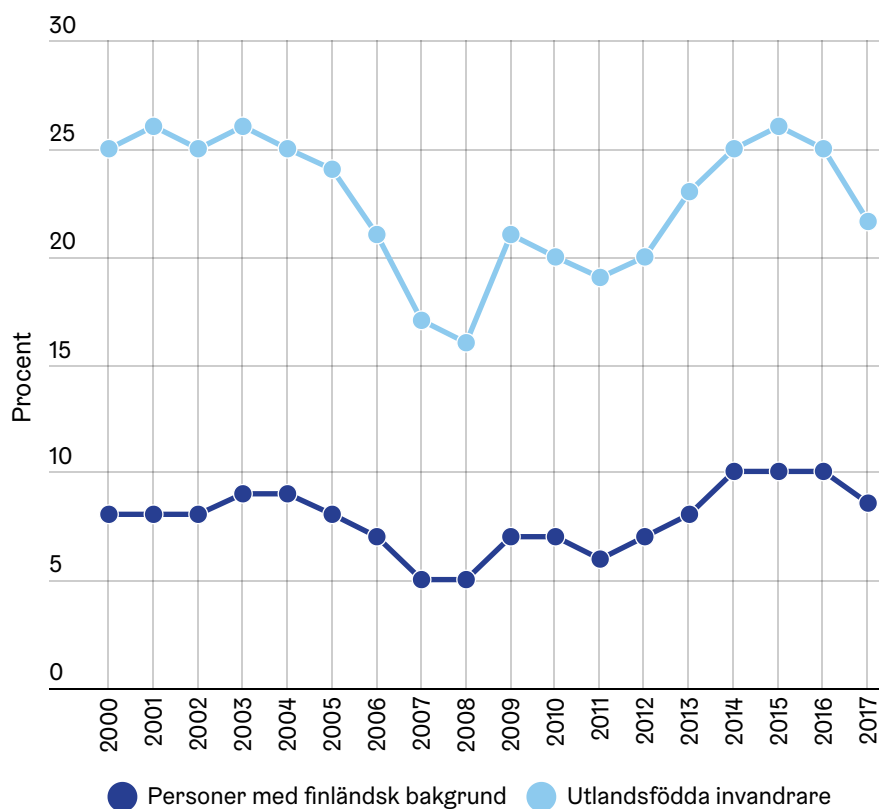
Figur 4.5. Huvudsaklig verksamhet bland 20–64 år gamla invandrare som bor i Helsingfors och hör till arbetskraften, enligt ursprungsland

Källa: Statistikcentralen.

Invandrarnas ställning på arbetsmarknaden följer de ekonomiska konjunkturerna. Förändringar till det bättre eller sämre är abruptare bland dem än bland ursprungsbefolkningen (Figur 4.6). Av dem med utländsk bakgrund har många visstidsanställning, ofta inom konjunkturkänsliga branscher. Då man analyserar trenden bör man också se på migrationens inverkan på sysselsättnings- och arbetslöshetssiffrorna. När det är högkonjunktur är det många av migranterna som flyttar för att få jobb, vilket statistikmässigt förbättrar invandrarnas allmänna sysselsättningsläge.

Figur 4.6. Arbetslöshetsgrad bland 20–64 år gamla invandrare resp. ursprungsfinländare bosatta i Helsingfors åren 2000–2017

Källa: Statistikcentralen.

Invandrare inom många branscher i Helsingfors

I Helsingfors jobbar invandrarna inom många olika näringsgrenar. Nästan en femtedel (18,8 %) av de utlandsfödda i Helsingfors som var sysselsatta år 2016 jobbade inom kategorin ”uthyrning, fastighetservice, resetjänster och andra stödtjänster”, som bland annat omfattar städningstjänster och andra allmänna och rutinmässiga och oftast kortvariga stödtjänster inom affärlivet. Näst vanligast var det att jobba inom ”vård och omsorg, sociala tjänster” (11,5 %) samt hotell- och restaurangverksamhet (11,2 %).

Men även i detta avseende finns det stora skillnader enligt ursprungsland, och jobbandet inom olika sektorer är starkt könsbundet. Bland de sysselsatta med estnisk bakgrund arbetade över en fjärdedel år 2016 inom ”uthyrning, fastighetservice, resetjänster och andra stödtjänster”, men en stor del av männen jobbar i synnerhet inom byggande. Av dem med somalisk bakgrund jobbade många (speciellt kvinnor) inom ”vård och omsorg, sociala tjänster”, och (särskilt män) inom logistik. Nästan hälften av dem med turkisk bakgrund jobbade inom hotell- och restaurangverksamhet, och en dryg fjärdedel av de i Indien födda inom informations- och kommunikationsverksamhet.

De stora skillnaderna i invandrarnas placering på arbetsmarknaden i Finland illustreras också av deras placering i olika yrkeskategorier. Största enskilda yrkeskategorin bland invandrarbefolkningen år 2016 var service- och försäljningspersonal, där nästan åttatusen invandrare i Finland placerade sig. Därpå följde de högutbildade specialisterna samt, inom kategorin övriga arbetstagare, olika arbetsuppgifter av assisterande, rutinartad eller lågkvalificerad natur.

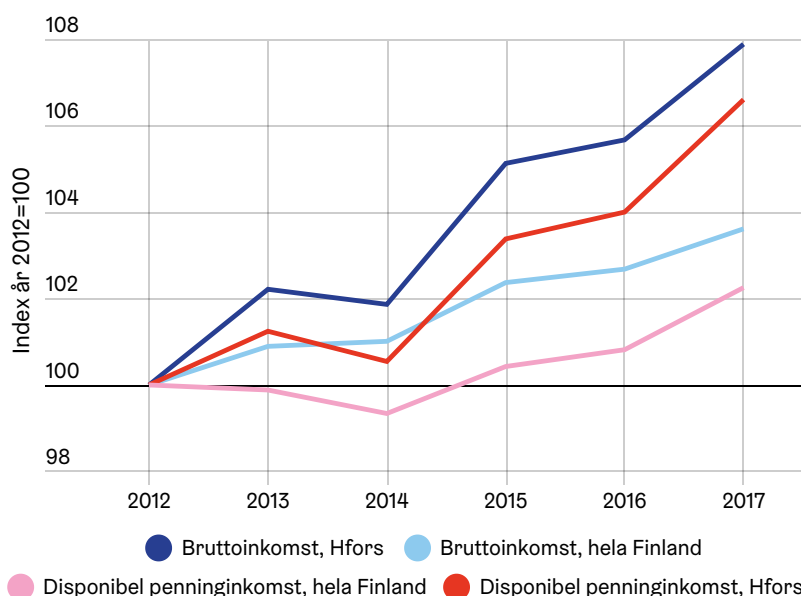
4.4. Inkomst och inkomstskillnader

- Bostadshushållens disponibla inkomster är större och har de senaste åren vuxit snabbare i Helsingfors än i Finland i medeltal. Samtidigt har dock även inkomstskillnaderna vuxit snabbare än genomsnittligt i Helsingfors.
- Inkomstöverföringarna till hushållen är i Helsingfors något mindre men har de senaste åren vuxit i samma takt som i Finland i medeltal. I synnerhet har de olika stöden som hushållen får för boende ökat starkt.
- Hushållens skulder är större och har de senaste åren vuxit klart snabbare i Helsingfors än i Finland i medeltal. I Helsingfors har också skulderna i förhållande till de disponibla inkomsterna vuxit klart snabbare än i övriga Finland. Nästan tre fjärdedelar av skulderna består av bostadslån. Därutöver har skulderna ökats av bland annat bostadsaktiebolagens lån och av konsumtionskrediter.

Ökade inkomster, inkomstöverföringar och skulder i helsingforshushållen

Inkomst och inkomstskillnader. I och med den allmänna uppgången i ekonomi och sysselsättning har bruttoinkomster och disponibla inkomster vuxit snabbare i Helsingfors än i övriga Finland (Figur 4.7).^{10 11} År 2017 var hushållens bruttoinkomster i Helsingfors i medeltal 61 600 euro, vilket var 2,1 procent mer än året innan. I Finland som helhet var de 53 200 euro, alltså cirka 8 400 euro lägre än i Helsingfors. I Helsingfors var hushållens disponibla penninginkomst i medeltal 45 100 euro, vilket var omkring 5 000 mer än i Finland som helhet och 2,5 procent mera än året innan.

Figur 4.7. Bruttoinkomster och disponibla penninginkomster per hushåll i Helsingfors och hela Finland 2012–2017

Källa: Statistikcentralens totalstatistik över inkomstfördelning.

¹⁰ Uppgifterna om hushållens inkomster är hämtade ur Statistikcentralens totalstatistik över inkomstfördelning. Hushållens inkomstutveckling presenteras i fasta priser deflaterade till prisnivån år 2017 med konsumentprisindexet.

¹¹ Bruttoinkomsten är summan av löneinkomster, företagarinkomster, kapitalinkomster (exkl. inkomster av bostad) och erhållna inkomstöverföringar. Den disponibla inkomsten fås då man från bruttoinkomsten subtraherar de erlagda inkomstöverföringarna, dvs. direkta skatter, socialskyddsavgifter, obligatoriska pensions- och arbetslöshetsförsäkringspremier och erlagda underhåll.

Andelen invånare som placerar sig i de högre inkomstklasserna är större i Helsingfors än i Finland som helhet. År 2017 var den andel av bostadsbefolkningen som hörde till den högsta inkomstdecilen 17,2 procent i Helsingfors och 10,0 procent i Finland som helhet. År 2012 var denna andel i Helsingfors lite mindre, 16,7 procent. Medeltalet för hushållens disponibla penninginkomst i den högsta inkomstdecilen var 103 900 euro i Finland som helhet år 2017. Andelen hushåll som hörde till den lägsta inkomstdecilen var 9,2 procent i Helsingfors samma år. År 2012 var den 9,9 procent, så den har minskat, och avviker inte märkbart från värdet för hela landet, 10 procent. År 2017 var den disponibla penninginkomsten bland finländska hushåll i den lägsta inkomstdecilen i medeltal 12 900 euro, alltså ungefär en åttandedel av motsvarande inkomst i den högsta decilen.

År 2017 var Gini-koefficienten, som beskriver relativa inkomstskillnader och beräknas ur den disponibla penninginkomsten, 33,5 i Helsingfors och 27,7 i landet som helhet. Inkomsterna fördelas alltså ojämna i Helsingfors än i Finland i medeltal. Gini-koefficienten har sedan år 2012 stigit med 1,6 procentenheter i Helsingfors och 0,8 dito i Finland som helhet, vilket betyder att höginkomsttagarnas inkomster stigit snabbare än låginkomsttagarnas de senaste åren.

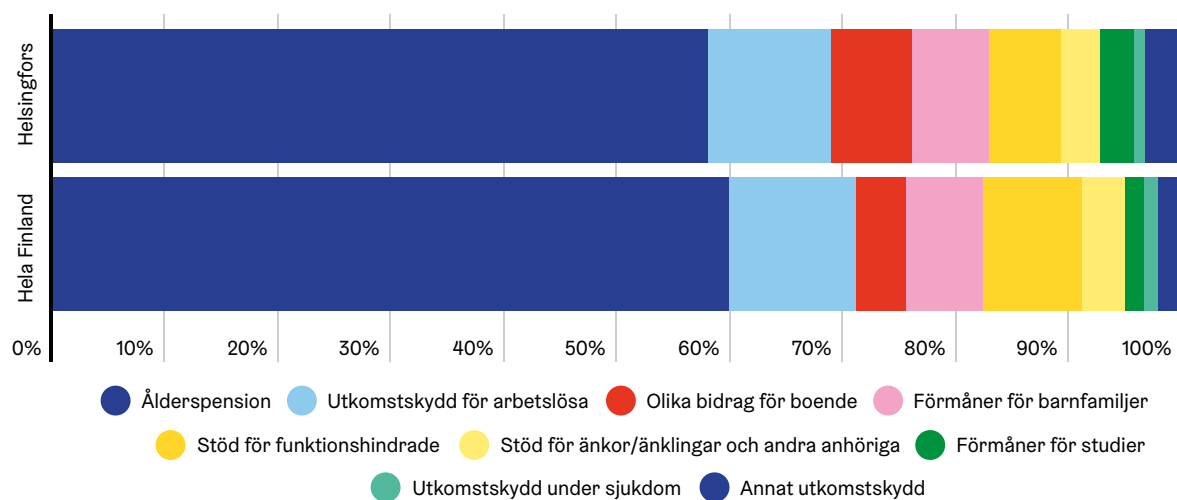
Kommunalskatt. I likhet med inkomsterna har den uppburna kommunalskatten utvecklats gynnsamt i Helsingfors.¹² År 2017 uppgick den debiterade kommunalskatten i Helsingfors till sammanlagt 2,56 mrd euro, alltså 0,1 procent mer än år 2016. Året innan hade denna ökning varit 1,7 procent. Men per invånare minskade den genomsnittliga kommunalskatten sedan år 2016 med ca. en procent, till 4 037 euro år 2017. Den genomsnittliga kommunalskatten bland dem som betalat kommunalskatt var 5 657 euro år 2017, ungefär densamma som året innan. Endast i den översta inkomstkvintilen växte skattebetalarnas kommunalskatt en aning, och medianen för kommunalskatten sjönk med 2,7 procent överlag och med 3,6 procent i den lägsta decilen jämfört med år 2016. År 2017 fanns det 453 165 skattebetalare i Helsingfors, vilket var ca. 0,2 procent fler än året innan.

Erhållna inkomstöverföringar. År 2017 var de erhållna inkomstöverföringarna per hushåll i medeltal 14 500 euro i Helsingfors och 15 200 i landet som helhet.¹³ Sedan 2012 har inkomstöverföringarna per hushåll ökat med 11 procent i Helsingfors och 10 procent i hela landet. Omkring 58 procent av de inkomstöverföringar som hushållen i Helsingfors fick handlade om ålderdomstrygghet, nämligen 8 400 euro per hushåll år 2017 (Figur 4.8). Sedan år 2012 har beloppet vuxit med omkring 20 procent (Figur 4.9). Utkomstskyddet för arbetslösa utgör cirka 11 procent av de inkomstöverföringar hushållen i medeltal får i Helsingfors, och var år 2017 cirka 1 600 euro per hushåll. Beloppet minskade något sedan åren 2015 och 2016 i och med att arbetslösheten minskade, men var ändå på ganska hög nivå. År 2017 var bidragen för boende drygt 1 000 euro per hushåll, och därmed kring 7 procent av de inkomstöverföringar hushållen fick i Helsingfors. Beloppet för stöden för boende hade vuxit brant, med 56 procent sedan år 2012 i Helsingfors, mot 42 procent i Finland som helhet.

¹² Uppgifterna om kommunalskatt är hämtade ur Skatteförvaltningens och Kommunförbundets statistik. Kommunalskatterna och förändringar i dem presenteras enligt vedertaget bruk i gängse pris.

¹³ Uppgifterna om hushållens inkomstöverföringar är hämtade ur Statistikcentralens totalstatistik över inkomstfördelningen. Trenden inom hushållens inkomstöverföringar presenteras som fasta priser deflaterade med konsumentprisindexet till prisnivån år 2017.

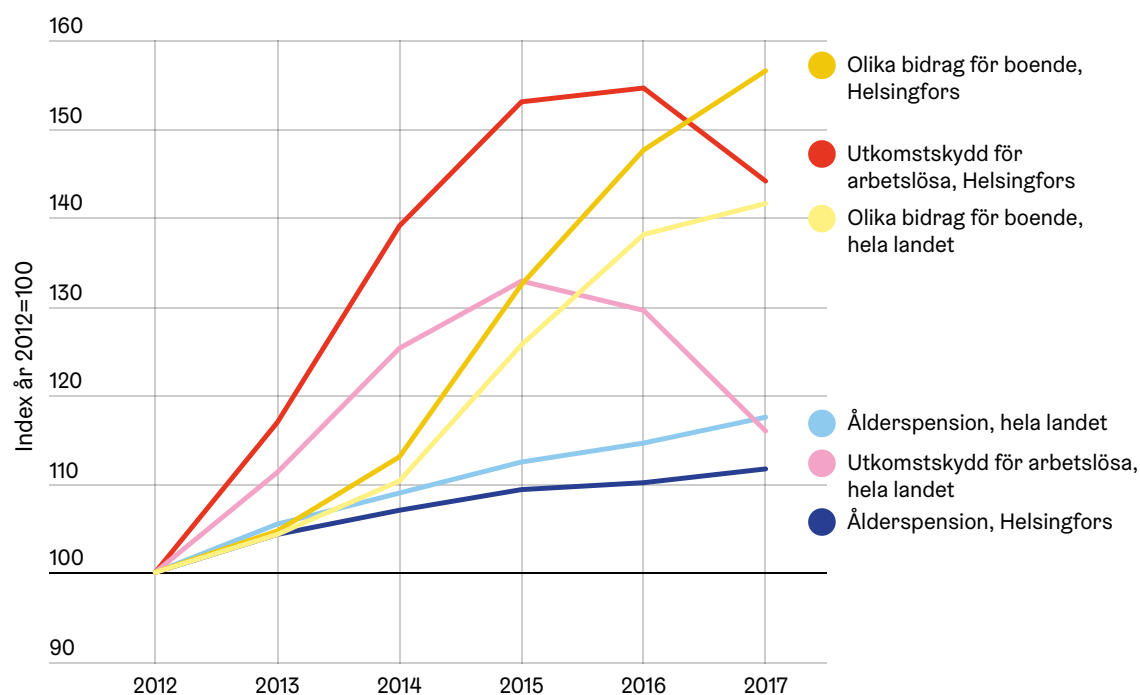
Figur 4.8. Hushållens erhållna inkomstöverföringar i Helsingfors respektive hela Finland 2017

Källa: Statistikcentralens totalstatistik över inkomstfördelningen.

Stöden för barnfamiljer utgör ca. 7 procent av de inkomstöverföringar som hushållen i medeltal fått i Helsingfors. Av hushållens erhållna inkomstöverföringar i medeltal gällde 6 procent funktionshindrade personer, 3 procent studieförmåner och 3 procent övrig utkomsttrygghet. Sedan år 2012 hade stöden till barnfamiljer respektive studieförmånerna per hushåll minskat med 5–6 procent, och stöden till funktionshindrade med 14 procent i Helsingfors. Det övriga utkomstskyddet, som bl.a. omfattar utkomststödet, har däremot ökat med 7 procent.

Figur 4.9. Ålderspensionerna, utkomstskyddet för arbetslösa och boendestöden per hushåll i Helsingfors och hela Finland 2012–2017

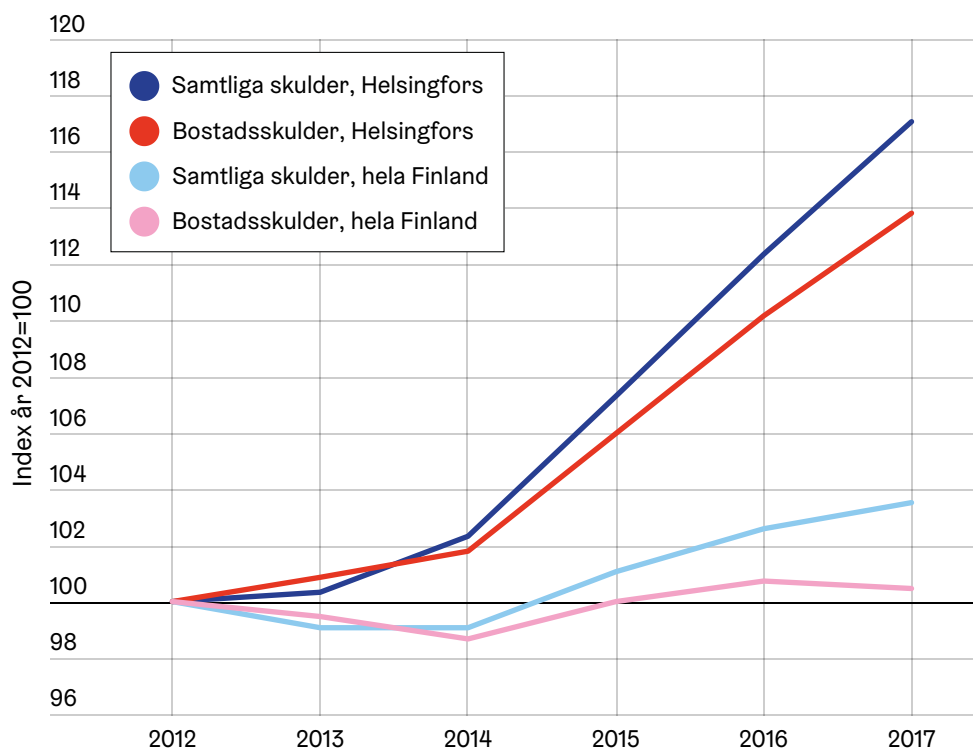

Källa: Statistikcentralens totalstatistik över inkomstfördelningen.

Skuldsättning. Liksom inkomstöverföringarna har även bostadshushållens skulder vuxit på 2010-talet.¹⁴ Skuldsättningen bland hushållen sammanlagt växte särskilt starkt i Helsingfors, nämligen från 102,4 procent år 2012 till 111,9 procent år 2017.¹⁵ I Finland som helhet ökade skuldsättningen bara lite, från 111,2 till 112,4 procent, under denna tid. Helsingforsbornas skulder per hushåll hade vuxit klart, med 17 procent sedan år 2012, till ca. 50 400 euro år 2017 (Figur 4.10). I Finland i medeltal var hushållens skulder cirka 45 100 euro år 2017, vilket var knappt fyra procent mera än år 2012.

Bostadsskulden utgör i Helsingfors och hela Finland 72–73 procent av bostadshushållens sammanlagda skulder. Enligt Finlands Bank har skuldsättningen de senaste åren utökats också av bostadsaktiebolags lån och av konsumentkrediter. Digitaliseringen och de nya aktörerna på finansmarknaden har ökat hushållens möjligheter att ta lån. Att skuldsättningen ökat är en riskfaktor för både hushållen själva och nationalekonomin i stort. Då den allmänna ekonomin haltar drar skuldsatta hushåll starkt ner på sin konsumtion, och då efterfrågan därmed minskar skär företagen ner på produktionen och anpassar personalmängden. I de konjunktur känsligaste branscherna leder utdragen ekonomisk recession till företagskonkurser, som i sin tur förorsakar kreditförluster för finansörer och försämrar bankers soliditet och kreditresurser.

Figur 4.10. Totalskulder och bostadsskulder per hushåll i Helsingfors och hela Finland 2012–2017

Källa: Statistikcentralens statistik över skuldsättning.

¹⁴ Uppgifterna om hushållens skulder är hämtade ur Statistikcentralens statistik över skuldsättning. Trenden inom hushållens skulder presenteras som fasta priser deflaterade med konsumentprisindexet till prisnivån år 2017.

¹⁵ Med skuldsättningsgrad avses skulderna i förhållande till den disponibla penninginkomsten.

5. Boende och byggande

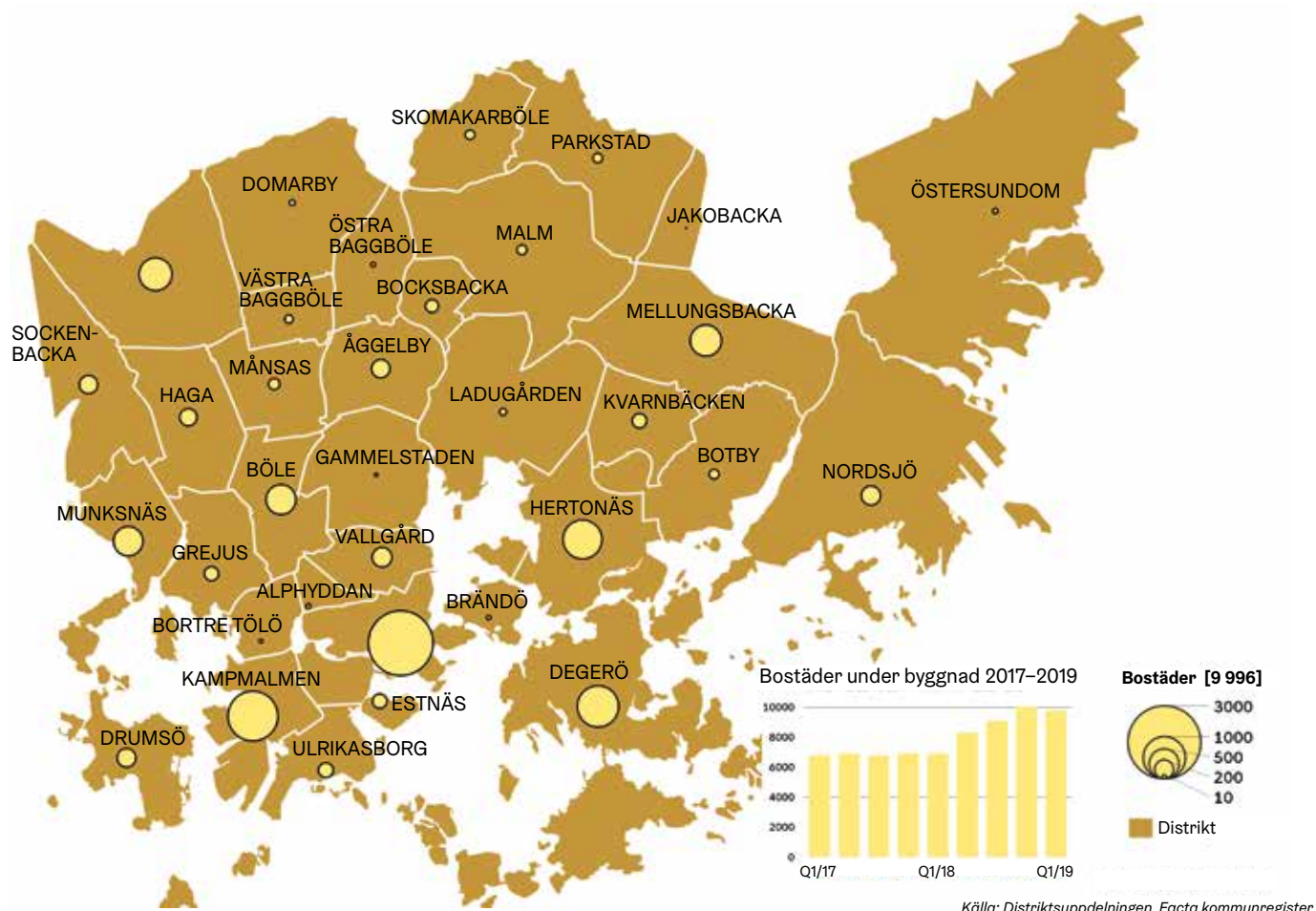
- Byggandet av bostäder och lokaler har under fullmäktigeperioden blivit märkbart livligt i Helsingfors. I början av år 2019 var sammanlagt 1,23 miljoner våningskvadratmeter under byggnad. År 2018 färdigställdes 4 843 bostäder i Helsingfors, och cirka 10 000 bostäder höll på att byggas. Även reserveringarna för bostadsbygge i detaljplanerna har ökat.
- Bostadsläget bland specialgrupper har förbättrats, och hyresboende har blivit lite vanligare bland helsingforsborna. Ändå har det inte byggts helt eftersträvad mängd bostäder av olika upplåtelseform, och bostädernas medelstorlek (i kvm) har minskat.
- Bostadspriserna och -hyrorna har fortsatt stiga. Bostadspriserna visar en allt större differentiering mellan olika stadsdelar, medan de lokala skillnaderna i hyror minskade.

Exceptionellt livligt byggande av bostäder och lokaler, och mera planereserveringar

Sedan år 2014 har byggandet av bostäder och [verksamhets]lokaler ökat märkbart i Helsingfors. I början av år 2019 höll sammanlagt 1,23 miljoner kvadratmeter bostäder eller lokaler på att byggas.

Inom byggandet av lokaler färdigställdes några stora offentliga byggen såsom Nya barnsjukhuset, Fiskehamnens central för hälsa och välbefinnande samt I skedet av yrkeshögskolan Metropolia i Kvarnbäcken, plus en del kommersiella byggen såsom Redi i Fiskehamnen. Under byggnad var bland annat köpcentret Tripla i Böle.

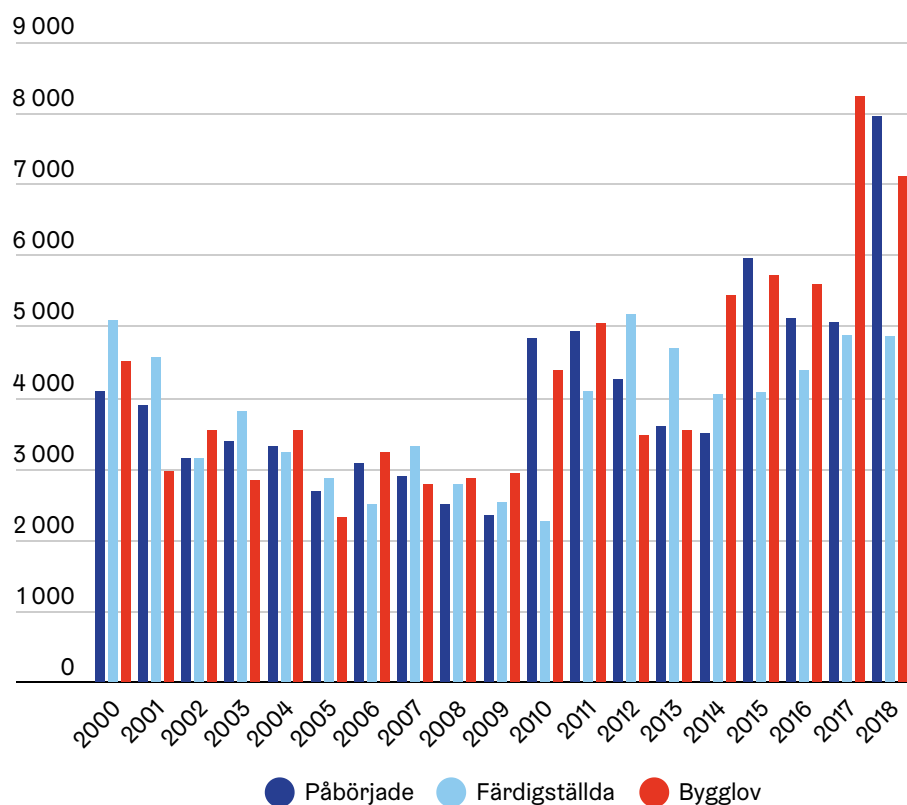
Figur 5.1. Bostäder under byggnad 29.4.2019

Byggandet av bostäder har nått den nivå som eftersträvas i Helsingfors stads program för boende och markanvändning. Antalet beviljade bygglov för bostadsbygge nådde toppen år 2017, och år 2018 inleddes exceptionellt många bostadsbyggen i Helsingfors (Figur 5.1). Antalet bostäder under byggnad växte från 7 000 till cirka 10 000, vilket innebar en nästan 60 procent ökning jämfört med medeltalet under 2010-talet.

År 2018 färdigställdes det sammanlagt 4 843 och började det byggas 7 943 bostäder. Bygglov beviljades för över 7 000 bostäder, så byggandet torde fortsätta att vara livligt (Figur 5.2.). De senaste åren har 40 procent av de nya bostäderna byggts inom stora lokala byggprojekt, och över hälften såsom kompletterande byggen på olika håll i Helsingfors.

Figur 5.2. Bygglov samt påbörjade respektive färdigställda bostäder åren 2000–2018

Källa: Helsingfors stadskansli och kommunregistret.

I Helsingforsregionen som helhet byggs det mycket just nu. I Esbo och Vanda har det byggts mycket bostäder. Dessutom innebär fullbordandet av Västmetron och Ringbanan samt zonbiljettreformen betydande förändringar. Dessa faktorer har alla inverkat på Esbos och Vandas närhet och dragningskraft, vilket stärkt folkökningen i dessa kommuner, medan Helsingfors flyttnetto under början av 2019 varit mindre.

Helsingfors stadsfullmäktige godkände den nya generalplanen i slutet av år 2016, och den fick laga kraft den 5.12.2018. Helsingfors förvaltningsdomstol och högsta förvaltningsdomstolen upphävde vissa delar av generalplanen. Under innevarande fullmäktigeperiod har reserveringarna för boende i detaljplanerna ökat, till största delen genom bygggrätter för i synnerhet höghus.

Inom bostadsproduktionen har det inte byggts eftersträvad mängd bostäder av olika upplåtelseform. Av det bostadsbestånd som årligen byggs i enlighet med målsättningarna för upplåtelse- respektive finansieringsform borde oreglerade ägar- och hyresbostäder utgöra 45 procent, ARA-hyresbostäderna 25 procent och mellantingsbostäderna 30 procent. Av de bostäder som byggdes år 2018 var hälften oreglerad produktion, och av dessa bostäder var en del fritt finansierade hyresbostäder. 22 procent av de nya bostäderna var statsstödda ARA-hyresbostäder, och 28 procent mellantingsformer, dvs. Hitas- och priskontrollerade samt bostadsrättsbostäder. Omkring 70 procent fler bostadsrätter än under 2010-talet i medeltal blev färdiga. Största delen av dem hade staden låtit bygga.

Efterfrågan på Helsingfors stads egen bostadsproduktion har varit stor, och den har besvarats genom ökade produktionssiffror. År 2018 färdigställdes sammanlagt 1 453 bostäder som stadens egen produktion, varav 39 procent ARA-hyresbostäder, 38 procent bostadsrätter och 23 procent Hitas- eller priskontrollerade ägarbostäder.

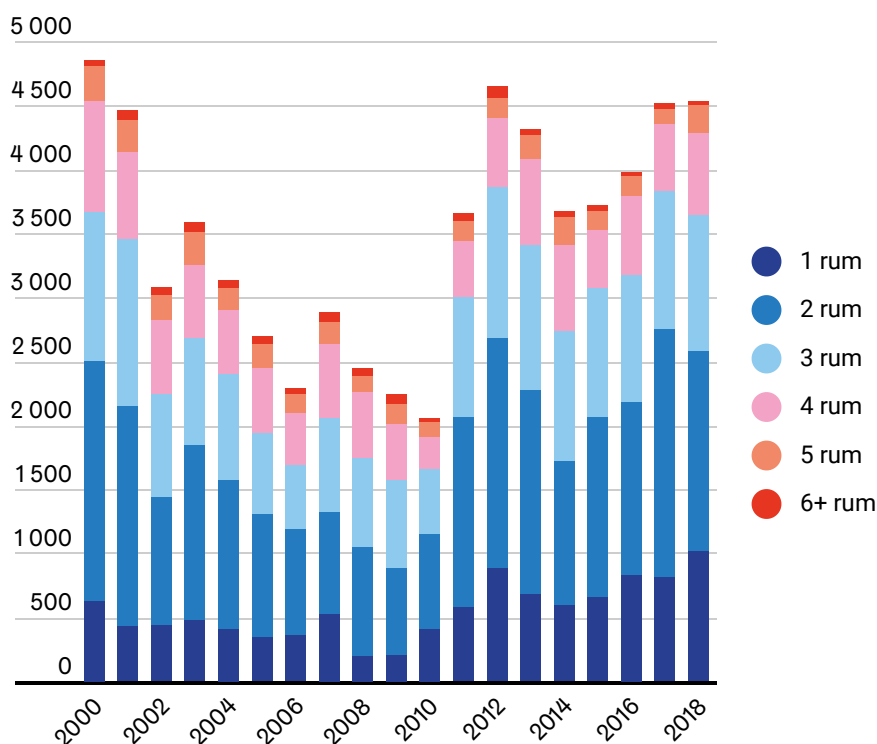
Mindre yta i nya bostäder, mångsidigare bruk av bostadsbeståndet

Av bostäderna i Helsingfors ligger 86 procent i höghus, och en motsvarande del av bostadsproduktionen var höghusbostäder. I slutet av år 2017 fanns det omkring 360 000 bostäder i Helsingfors, varav 23 procent var ettor och 36 procent tvåor.

I Helsingfors har medelstorleken på nybyggda höghusbostäder minskat, och år 2018 var den 54,7 kvadratmeter. År 2018 var antalet nybyggda ettor störst under hela 2000-talet, och samtidigt minskade bostädernas medelareal för familjebostädernas del. Medelarealerna i 3–4 rums höghusbostäder har på fem år minskat med nästan 10 kvadratmeter. I fem rums bostäder har medelarealerna minskat med rentav 20 kvadratmeter. Ändå har lägenhetstypsfördelningen hållits ändamålsenlig i Helsingfors. (Figurer 5.3 och 5.4).

Sätten att använda bostadsbeståndet har blivit mångsidigare, och bostäderna används allt mera varierande. En växande roll på bostadsmarknaden spelar dels bostadsfonderna, dels privatpersoners enskilda investeringsbostäder och till exempel den kortvariga uthyrningen av bostäder via Airbnb.

Figur 5.3. Bostäder färdigställda åren 2000–2018 enligt antal rum*

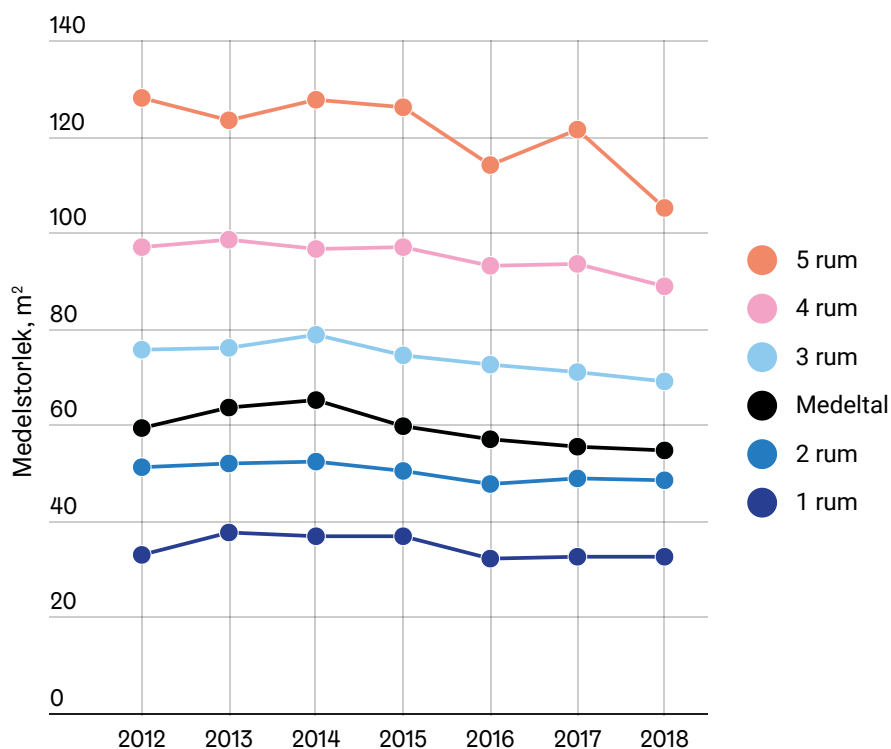

*Siffrorna inbegriper inte ändringar av användningssyfte.

Källa: Helsingfors stadskansli och kommunregistret.

Figur 5.4. Medelareal i höghusbostäder färdigställda åren 2012–2018, enligt antal rum*

* Inbegriper inte bostäder som har 6 rum eller flera.

Källa: Helsingfors stadskansli och kommunregistret.

Allt vanligare att bo på hyra

49 procent av helsingforsborna bor i hyreslägenhet. Största gruppen som bor på hyra är de unga. I medeltal skaffar man ägarbostad som 40 år gammal, och därvidlag har ingen stor förändring skett. Bland dem som bodde på hyra åren 2010–2017 var det de ensamboende som ökade mest i antal, och de valde i allt högre grad hyreslägenheter på den fria marknaden.

Bostadsläget för specialgrupper har förbättrats

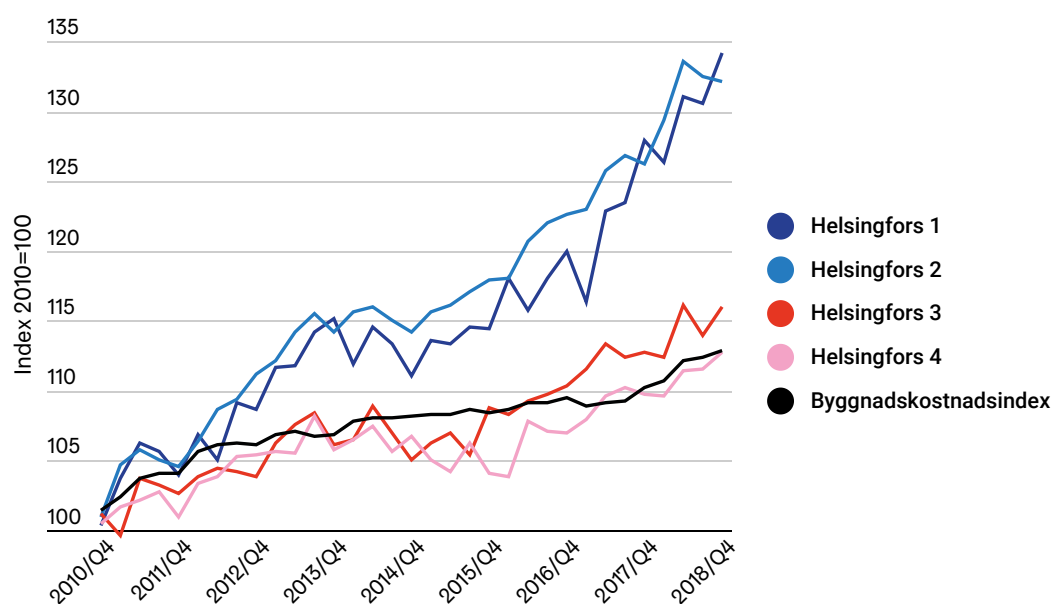
Anstaltsomsorgen för funktionshindrade upphörde i förtid mot slutet av år 2018, då de sista personerna som fått anstaltsomsorg flyttade in i bostäder som bedömts lämpliga, till exempel staden grupphem. Målet är att inom loppet av 2020 slopa anstaltsomsorgen i Finland.

Statistikföringen av bostadslöshet utvecklades år 2018. Den 15.11.2018 fanns det i Helsingfors på basis av preciserad räkning och statistik sammanlagt 2 114 bostadslösa personer. Bland dem var 1 818 ensamstående, 59 par och 75 familjer. De bostadslösa hushållen i Helsingfors uppgick till 1952. År 2017 uppgick de bostadslösa till sammanlagt 3 760, delvis baserat på uppskattning.

Bostadspriserna och -hyrorna fortsatte stiga

Priserna och hyrorna på begagnade fritt finansierade höghus- och radhusbostäder har fortsatt stiga i Helsingfors (Figur 5.5). Den starka differentieringen i bostadspriser mellan olika delar av Helsingfors har gällt i synnerhet dyrhetszonerna 1 och 2, där bostadspriserna stigit betydligt snabbare än i dyrhetszonerna 3 och 4. Till skillnad från bostadspriserna har bostadshyrorna stigit mest utanför Helsingfors innerstad och i förmånligare områden.

Figur 5.5. Utvecklingen av priserna på gamla aktiebostäder i de olika dyrhetszonerna i Helsingfors

Genomsnittligt kvadratmeterpris, Dyrhetszonerna i Helsingfors euro/ m², IV/2018

7 159

Helsingfors 1

5 397

Helsingfors 2

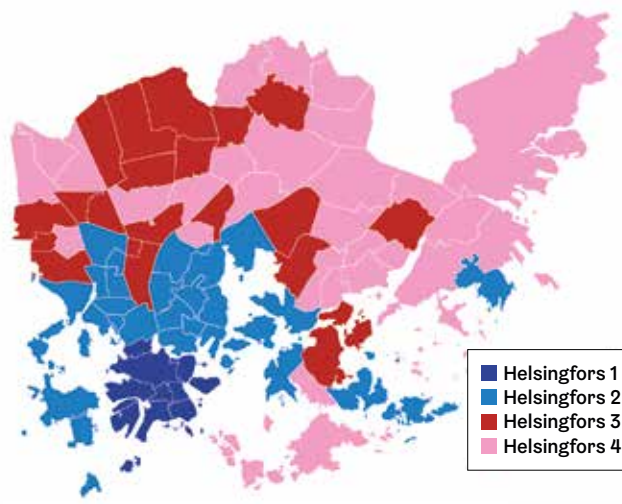
3,713

Helsingfors 3

2 894

Helsingfors 4

6. Miljö

- Våren 2019 avgav Helsingfors som första stad i Europa och andra i världen rapport åt FN om hur målsättningarna i Agenda 2030 för hållbar utveckling efterlevts i staden. I den första delen av rapporteringen jämförs Helsingfors stadsstrategi med målen i Agenda 2030.
- Klimatförändringen oroar två tredjedelar av helsingforsborna. Enligt trygghetsenkäten är denna fråga det största enskilda orosmomentet för stadens invånare.
- I stadens och näringslivets gemensamma nätverk Klimatpartnerna ingår över 80 stora företag, som i samarbete med staden arbetar för att stävja klimatförändringen.
- Cirkulärekonomin får en allt större roll, och den är en central del av åtgärdsprogrammet Kolneutralt Helsingfors 2035.

Miljöledning kräver samarbete

Samarbete i miljöfrågor är en styrka hos staden. Hösten 2018 anslöt sig ett rekordstort antal nya medlemmar till Klimatpartnerna. I klimatpartnernätverket ingår över 80 stora företag, som i samarbete med staden arbetar för att stävja klimatförändringen. Inte bara företagen utan även invånarna oroar sig för klimatförändringen. Vid den trygghetsenkät som staden lät göra år 2018 oroade sig 66 procent av svararna över klimatförändringen.

Sedan senaste enkättrunda för tre år sedan har andelen oroliga vuxit klart. Klimatförändringen var det gemensamma orosmomentet för svararna oavsett ålder. Men mest har ändå antalet oroliga vuxit bland de unga. Detta kom fram även vid Ungdomsbarometern 2018 i Finland som helhet, då oron över klimatförändringen hade vuxit drastiskt.

En sak som också kommer starkt fram i stadens strategi är strävan efter hållbar utveckling. I september 2018 beslöt Helsingfors stad förbinda sig att enligt modell från New York börja rapportera för FN om hur målsättningarna i Agenda 2030 för hållbar utveckling efterlevs i staden. Våren 2019 avgav Helsingfors som första stad i Europa och andra i världen denna rapport till FN. I den första delen av rapporteringen jämförs Helsingfors stadsstrategi med målen i Agenda 2030.

I och med denna frivilliga rapportering är det möjligt att allt starkare och konkretare lyfta fram ansvarsfullhet som ledstjärna i stadens hela verksamhet. Den första delrapporten publicerades i april 2019, och i sin helhet publiceras rapporten i juni 2019 i Helsingfors och överräcks till FN i juli.

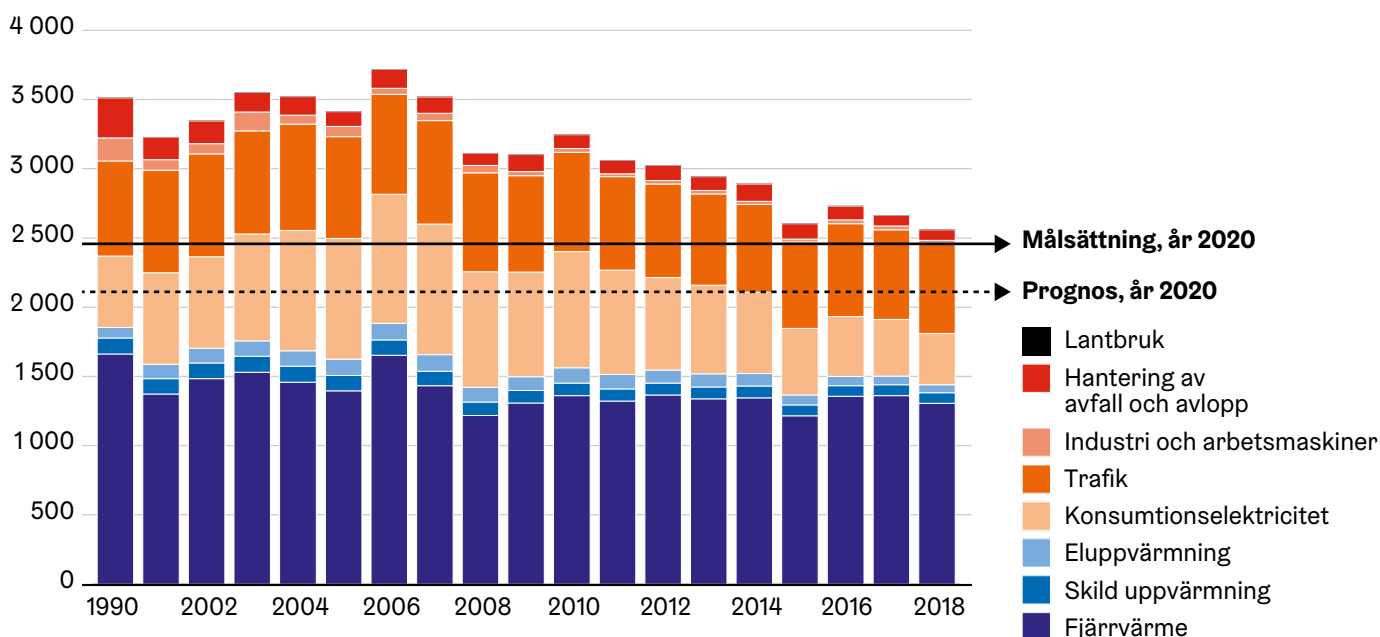
Kolneutralitet kräver rask handling

Enligt en rapport utgiven i oktober 2018 av intergovernmentala klimatpanelen IPCC har medeltemperaturen på jordklotet stigit med en grad sedan den förindustriella tiden. Om uppvärmningen fortsätter i nuvarande tempo överskrids 1,5-gradsgränsen innan utgången av 2050, vilket skulle orsaka betydande risker för människan och naturen. För att stegringen i medeltemperaturen ska kunna hållas under 1,5 grader måste de globala utsläppen fås att minska så att nettoutsläppen är noll före år 2050. Det räcker inte med enbart utsläppsbegränsningar, utan en del koldioxid måste också fås bort från atmosfären, till exempel med hjälp av kolsänkor och tillvaratagande av koldioxid. Budskapet är helt klart: ambitionsnivån måste höjas i klimatpolitiken, eftersom de nationella utsläppsfästelser som hittills gjorts efter Parisavtalet inte räcker till för att begränsa temperaturstegringen till 1,5 grad.

Helsingfors har som mål att vara koldioxidneutralt senast år 2035. Åtgärdsprogrammet Kolneutralt Helsingfors 2035 färdigbereddes under år 2018 och godkändes av Stadsstyrelsen i december 2018. Programmet upptar 147 åtgärder, med uppgifter om ansvariga och tidtabell, och dess efterlevnad kommer att följas öppet. Öppenhet inom beredande, beslutsfattande och följning binder samman Helsingfors stads strategiska mål kring öppenhet, delaktighet och digitala lösningar.

År 2018 uppgick de sammanlagda utsläppen av växthusgaser förorsakade av invånare, service och industri i Helsingfors till 2 572 000 t CO₂-ekv. vilket är lägsta noteringen i statistikhistorien (-27 % sedan år 1990). Att utsläppen minskat förklaras i huvudsak av att fjärrvärme och el alstrats på ett renare sätt. Utsläppen från Helen Ab:s fjärrvärmeproduktion minskade i och med att stenkolets andel minskade och naturgasens växte inom alstrandet. Likaså ökade nyttjandet av värmepumpar och bioenergi vid alstrandet av fjärrvärme. Utsläppen per invånare var 3,96 ton, och därmed 45 procent mindre än år 1990.

Figur 6.1. Totala utsläpp i Helsingfors 1990–2018 (1 000 t CO₂-ekv.)

Också anpassning krävs till klimatförändringen

Klimatet förändras oberoende av dämpningsåtgärderna, och därför har anpassning till klimatförändringen redan blivit lika viktig som att dämpa den. Med anpassning avses olika sätt att minska nackdelarna av och utnyttja fördelarna med att klimatet förändras.

I mars 2018 färdigställdes en bedömningsrapport om klimatrisker för Helsingfors gjord i samarbete med Meteorologiska institutet. Enligt den handlar de viktigaste riskerna om översvämningar på grund av störtregn på gator och i vattendrag, samt halka, extrema och avvikande vinterförhållanden, vintermörkermissmod, värmeböljor, torka samt övergödning i Östersjön.

Stadens riktlinjer för anpassning till klimatförändringen framlades för beslut i stadsstyrelsen i maj 2019. Riktlinjerna är uppgjorda med tanke på stadens planering och beredningen av stadens strategiska målsättningar. De framlagda åtgärderna inryms i stadens planering och styrning bland annat inom planläggning, beredskap och beredskapsplanering, ett program för hantering av flödvatten, en översvämningstrategi, samt i program för utvecklande av grönområden, för naturskydd och för naturvård. Genom att bevara och bygga grön infrastruktur och undvika att belägga markytor förbättras hanteringen av flödvatten, förebyggs att värmeöfenomenet stärks, utökas livsmiljöns mångfald och förhindras att näringsämnen och orenheter hamnar i vattnen.

Minskning av trafikutsläpp kräver helhetsgrepp

Målet i Helsingfors är att före slutet av år 2035 minska växthusgasutsläppen från trafiken med 69 procent från nivån år 2005. Av de 147 åtgärderna i programmet Kolneutralt Helsingfors 2035 gäller 30 minskning av trafikutsläpp. Helsingfors folkmängd växer och markanvändningen förtätas, och därmed blir det allt viktigare att minska trafikens skadeverkningar. Nyckelroller spelar bland annat planering av markanvändningen, främjande av kollektivtrafik och hållbara transportmedel överlag, samt arbete för att ta fram och införa ett prissättningssystem för fordonstrafiken. Dessutom behöver förutsättningar skapas för att göra fordon med små utsläpp vanligare, förbättra citylogistikens funktio-

nalitet och utnyttja digitaliseringen bland annat för att kunna utveckla metoder för smartare trafikinformation och trafikstyrning och för att göra det lättare att fatta hållbara åkbeslut med hjälp av data.

Gränsvärdena för luftkvaliteten nås så fort som möjligt

Luftkvaliteten i Helsingfors har förbättrats, och är i internationell jämförelse ganska god. Men årsgränsvärdet för kvävedioxid i EU:s luftkvalitetsdirektiv överskrids ännu på gatorna i stadskärnan. Orsaken är avgaserna från trafiken, i synnerhet dieselfordon. Även för gatudammets del finns risk för överskridning. I småhusområden försämras luftkvaliteten av vedeldning i kakelugnar och bastukaminer.

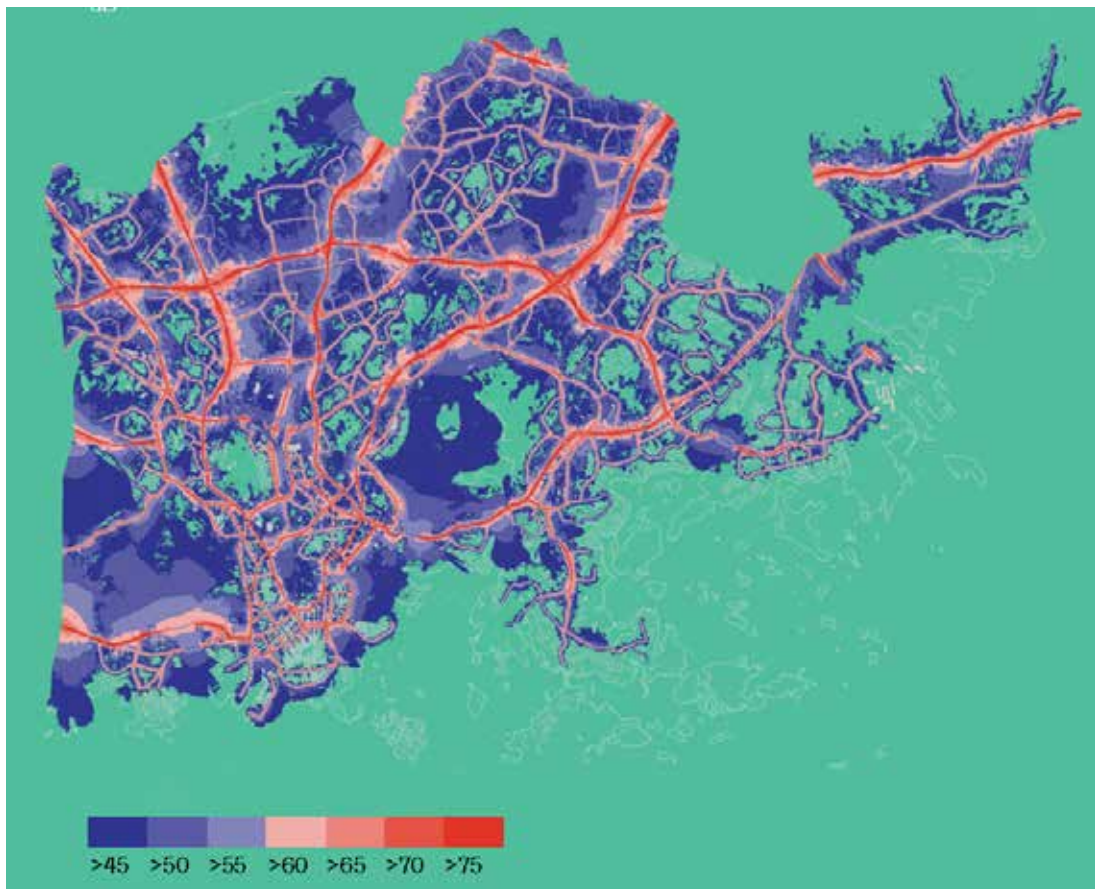
Med den luftskyddsplan för staden som trädde i kraft i början av 2017 vill man minska på kvävedioxidutsläppen från trafiken för att så fort som möjligt komma ner under gränsvärdet. Men inte bara avgaserna från trafiken utan även gatudamm och vedeldningen i småhus påverkar i betydande grad luftkvaliteten i staden.

Planen innehåller 48 åtgärder för åren 2017–2024. I framtiden minskar avgaserna från fordon, men minskningen i halterna går långsammare på grund av växande trafikmängder, tätare stadsstruktur och långsam förnyelse av bilbeståndet. Sålunda är det mycket viktigt att påverka folks val av vinterdäck och att satsa på bekämpning av gatudamm. Utsläppen från vedeldningen försämrar luftkvaliteten i småhusområden även i framtiden i och med att biobränslen blir vanligare, bostadsområdena blir tätare och eldstadsbeståndet förnyas långsamt.

Mera fokus på bullerskydd

Buller är en faktor som kännbart kan försämra livskvaliteten och trivsamheten i Helsingfors. Mest buller förorsakas av trafiken. 37 procent av helsingforsborna bor i områden där bullret från vägtrafiken under dagtid överskrider riktvärdet 55 dB. Buller förorsakas lokalt också av till exempel byggen och reparationer, publikevenemang och krogar. De stora infraprojekten, såsom till exempel grundreparationerna på Tavastvägen, kommer inte att ta slut. Även de stora lokala byggprojekten i Helsingfors fortsätter ännu i flera år. Med växande folkmängd följer växande trafikmängder, så det gäller att lägga mera fokus på bullerskyddet.

Figur 6.2. Karta över buller i Helsingfors 2017 (medelnivå under dagtid, dB)

Källa: Helsingfors stads bullerutredning 2017.

Havsstrategin för Helsingfors stärker vattenskyddet

Helsingfors och Åbo städers gemensamma åtgärdsprogram för Östersjön 2014–2018 innehöll 80 åtgärder varav 24 inleddes, 40 var på gång och nio hade slutförts i slutet av 2018. Fart har det blivit på i synnerhet de åtgärder som gäller nerskräpning, skeppstrafik, fritidssjöfart och informering. Flera saker i Östersjöprogrammet som blivit på hälft år 2018 överfördes till det nya dagvattenprogrammet, och blir en del av de planmässiga åtgärder i havsstrategin som gäller nyttjande av vattenområden. I beredandet av havsstrategin beaktades olika synpunkter på vattenmiljön och havets tillstånd.

År 2018 bereddades det tredje åtgärdsprogrammet för Östersjön, för åren 2019–2023. Stadsstyrelsen godkände programmet i oktober 2018. Det nya programmet innehåller nästan 120 åtgärder. I enlighet med havsstrategin utvecklas skyddet och observerandet av undervattensnaturen i Helsingfors havsområde genom att kartlägga hotade typer av undervattensnatur. Spridd belastning från staden på närvattnen utreds med hjälp av dagvattenprogrammet, vilket också stöder genomförandet av åtgärdsprogrammet för Östersjön.

Helsingfors naturskyddsprogram påskyndas

För att värna om Helsingfors värdefulla natur och för att öka mångfalden i stadsnaturen inleddes år 2018 en uppdatering av ett verksamhetsprogram för tryggheten av mångfalden i Helsingfors natur, och gjordes en kartbaserad webbenkät bland invånarna. Att döma av svaren är det mångsidigheten i Helsingfors natur som fascinerar, och naturen

upplevs finnas nära intill. Som särskilt helsingforsiska naturobjekt upplevde svararna Skanslandet, Gammelstadsviken och Centralparken.

Oro väcker bland annat uppsjälkningen av skogsområden på grund av byggande. Något som upplevdes viktigt var att det inom staden finns olika slags skogar, såsom lundar, små närskogar samt barr-, löv- och blandskogar, där man utvecklar mångfalden bland annat genom att få in mera ruttnande träd och hålla skötseln så lätt som möjligt. Även havet, stränderna, åarna och bäckarna sågs som en viktig del av Helsingfors natur. Helsingforsborna är också redo att själva göra något för att trygga naturens mångfald: intresset för olika slags upprustningstälkon är stort.

Framdeles kommer genomförandet av Helsingfors naturskyddsprogram att påskynas, och därvid också målsättningarna i havsstrategin att beaktas. Lösningar söks och anvisningar uppgörs för att stärka skogs nätverket och andra ekologiska nätverk. En plan för fölning av naturen uppgörs, och därvid används bland annat nya rön om hotade naturtyper i Helsingfors. Dessutom tar staden i bruk ett verktyg för grönområdenas nåbarhet.

Cirkulärekonomi ett allt viktigare tema

I och med stadsstrategin har cirkulärekonomi blivit ett betydande utvecklingsobjekt. Av de 147 åtgärderna i programmet Kolneutralt Helsingfors 2035 gäller 14 cirkulärekonomi. Dessa åtgärder handlar bland annat om att öka kunskandet i klimat och cirkulärekonomi, minska matsvinnet och tillvarata slängd mat, uppmuntra till återanvändning av material och produkter samt främja delningsekonomi.

Cirkulärekonomi håller på att bli en viktig faktor även inom byggande. I Helsingfors har detta märkts de senaste åren i synnerhet i en systematisk koordinering av överloppsmassor från byggverksamhet. Vid anläggande av allmänna områden återanvändes år 2018 sammanlagt 734 800 ton schaktmassor och stenmaterial. Tack vare detta inbesparades omkring 4,5 miljoner euro och 840 000 liter bränsle, och utsläppen minskade med 2 093 t CO₂e. Den arbetsgrupp som koordinerade användandet av schaktmassor uppgjorde år 2018 utkast till principer respektive ett åtgärdsprogram för hantering av schaktmassor. I dessa har förutom schaktmassorna även rivningsavfallet tagits med.

I Helsingfors finns den största potentialen för cirkulärekonomi inom byggande, delningsekonomi samt hållbara biologiska kretslopp inom matproduktionskedjor och energiproduktion. Cirkulärekonomiaspekten borde beaktas redan vid planerandet och planläggandet av områden. Inom byggande möjliggör en övergång till cirkulärekonomi att man under hela livsspannet kan minska utsläppen och använda jungfruliga naturresurser mindre än idag. För byggandets del är de centrala materialen i synnerhet stål, aluminium, cement och plast.